

IZVEŠTAJ O NAPRETKU SPORAZUMA

PROCENJIVANJE PROGRESA U PERIODU JULI 2017 – JUNI 2018

SADRŽAJ

PREDGOVOR	2
KRATAK PREGLED	3
KOMPAKT 3.....	5
POLICIJA & CARINA	9
POLICIJA KOSOVA.....	10
POLICIJA U ZAJEDNICI	10
POLICIJSKO-OBAVEŠTAJNI MODEL.....	11
SEKSUALNO I RODNO-ZASNOVANO NASILJE.....	12
SPECIJALNE JEDINICE I JEDINICE ZA BRZU REAKCIJU	12
POLICIJA KOSOVA NA SEVERU KOSOVA.....	14
POLICIJSKI INSPEKTORAT KOSOVA	16
CARINA KOSOVA & GRANIČNA POLICIJA KOSOVA.....	17
PRAVOSUĐE.....	19
NADGLEĐANJE ODABRANIH KOSOVSKIH PREDMETA.....	20
SUDSKI SAVET KOSOVA.....	21
TUŽILAČKI SAVET KOSOVA.....	23
POSEBNA KOMORA VRHOVNOG SUDA	24
ŽALBENO VEĆE KOSOVSKE AGENCIJE ZA IMOVINU.....	26
KAZNENO-POPRAVNA SLUŽBA KOSOVA.....	29
INSTITUT ZA SUDSKU MEDICINU	31
SPROVOĐENJE DIJALOGA	32
CIVILNI REGISTAR	33
SLOBODA KRETANJA	34
SPORAZUM O IUG-u.....	35
INTEGRACIJA PRAVOSUĐA	36
SPISAK AKRONIMA I SKRAĆENICA.....	38

PREDGOVOR

Kosovske institucije vladavine prava dostigle su značajan prag kada se EULEX povukao iz niza institucija 14. juna 2018. godine. Tokom perioda na koji se ovaj izveštaj odnosi EULEX je postavio osnovu za povlačenje svojih izvršnih sudija i tužilaca iz pravosudnog sistema i istovremeno otpočeo predaju

Zajednički koordinacioni odbor za vladavinu prava je mehanizam za koordinaciju, koji čine predstavnici kosovskih institucija, specijalnog predstavnika Evropske unije / Kancelarije EU na Kosovu i EULEX-a. Ovaj odbor radi na postizanju zajedničkih ciljeva vezanih za napore EU za reforme u ključnim oblastima vladavine prava na Kosovu. ZKOVP postavlja specifične ciljeve u vidu KOMPAKT Sporazuma i Mapa puta ZKOVP i redovno zaseda kako bi ocenio ostvareni napredak i dogovorio se o prapratnim koracima u cilju prevazilaženja prepreka.

nerešenih predmeta, koji su još uvek bili u njegovoj nadležnosti. Ovaj proces je zahtevao veće angažovanje vlade i njenih institucija. Kao rezultat toga, pokrenute su izmene pravnog okvira u pojedinim oblastima, započelo je planiranje zamene sudija i tužilaca EULEX-a, dok je primopredaja značajnog broja spisa predmeta već u toku. Pored toga, priznajući pojačan učinak i kapacitete pojedinih institucija vladavine prava, EULEX je započeo ukidanje podrške u vidu praćenja, podučavanja i savetovanja, koju je pružao Policiji Kosova, Sudskom savetu Kosova, Tužilačkom savetu Kosova i Agenciji za civilnu registraciju. Iako i dalje postoje institucionalni nedostaci i strukturne slabosti, Evropska unija će ovim institucijama nastaviti da pruža podršku u ograničenijoj savetodavnoj ulozi kroz alternativne vidove podrške, uključujući i niz projekata Instrumenta za pretpristupnu pomoć (IPA).

Ovaj izveštaj pruža pregled napretka ostvarenog tokom protekle godine u prioritetnim oblastima, o kojima su se usaglasili članovi Zajedničkog koordinacionog odbora za vladavinu prava i istovremeno iznosi put napretka u oblastima u kojima se angažman EULEX-a promenio. U vreme

kada se podrška EU kosovskim institucijama vladavine prava menja, svi mi ponovo potvrđujemo svoju posvećenost rešavanju preostalih izazova.

Ministar pravde
Abeljard Tahiri

Predsedavajući
Sudskog saveta Kosova
Nehat Idrizi

Predsedavajući
Tužilačkog saveta Kosova
Bljerim Isufaj

Šefica Misije Evropske unije
za vladavinu prava na Kosovu
Alexandra Papadopoulou

Specijalna predstavnica EU na Kosovu/
šefica Kancelarije EU na Kosovu
Nataliya Apostolova

KRATAK PREGLED

Tokom perioda na koji se ovaj izveštaj odnosi – od jula 2017. do juna 2018. godine – kosovske institucije vladavine prava ostvarile su značajan napredak u razvoju sektora vladavine prava. Ovaj izveštaj daje pregled napretka ostvarenog u određenim institucijama vladavine prava i tematskim oblastima, ali navodi istovremeno preostale nedostatke koji zahtevaju dalju pažnju. Značajno smanjenje uloge EULEX-a u njegovom novom mandatu, koji je otpočeo u junu 2018. godine, pokazatelj je zajedničkih napora na uspostavljanju delotvornih, održivih i odgovornih institucija vladavine prava.

Policija Kosova (PK) je očuvala prihvatljiv stepen održivosti i odgovornosti u pružanju policijskih usluga. I dalje postoje određeni nedostaci i slabosti, naročito u očuvanju dovoljnog broja obučanih kadrova u tematskim oblastima, kao i u obezbeđivanju standardizovanog nivoa opreme u raznim oblastima rada. Za PK na severu Kosova i dalje su prisutni specifični kontekstualni problemi. U međuvremenu, Policijski inspektorat Kosova (PIK) se suočavao s brojnim ozbiljnim internim izazovima i lošim upravljanjem: ovi problemi ozbiljno su uticali na njegovu funkcionalnost. Carina Kosova ostvarila je još jedan značajan uspeh u prikupljanju prihoda tokom 2017. godine i ostvarila je pozitivne rezultate u sprovođenju zakona.

EULEX je nastavio da prati odabrane predmete i identifikovao je niz nedostataka koji utiču na sprovođenje pravde u sudovima na Kosovu, a najčešći među njima su “neproduktivne rasprave”: slučajevi kada rasprave počnu, pa se odmah završe. Na sudove i dalje utiče niz problema, kao što su, kašnjenja u pravnim postupcima, loše održavani sudski registri i neadekvatna sudska infrastruktura, koji zahtevaju dalju pažnju lokalnih vlasti u cilju jačanja sistema vladavine prava.

Učinak Sudskog saveta Kosova (SSK) poboljšan je u odnosu na prethodnu godinu. Posebna komora Vrhovnog suda (PKVS) i Žalbeno veće Kosovske Agencije za imovinu (KAI) nastavili su da rešavaju predmete po uobičajenoj stopi. Nakon isteka svog izvršnog sudskog mandata, sudije EULEX-a su završile svoje dužnosti na ovim sudovima 14. juna 2018. godine, prenevi odgovornosti lokalnim kolegama. Izmene Zakona o PKVS kojima se predviđa da sudije EULEX-a budu zamenjeni lokalnim sudijama tek treba da se usvoje od strane Skupštine, a potrebne su i izmene pravnog okvira za Žalbeno veće KAI. U međuvremenu, PKVS i Žalbeno veće KAI prestali su da rešavaju predmete. Uz pomoć EULEX-a ostvaren je pomak u uspostavljanju mehanizma kroz koji će Žalbeno veće KAI dostavljati presude strankama iseljenim sa Kosova.

Kazneno-popravna služba Kosova (KPSK) pokazala je skromne znakove u svom razvoju ka standardima EU. Iako su zabeležena poboljšanja, KPSK bila je podložna političkom mešanju, što se pokazalo u nekoliko slučajeva povlašćivanja zatvorenika visokog profila. U međuvremenu, zapošljavanje osoblja KPSK je u određenoj meri još uvek izazov.

Institut za sudsku medicinu (ISM) je nastavio rad na identifikaciji i lociranju nestalih lica u vezi sa sukobom iz 1999. godine, koji predstavlja ključni deo procesa postkonfliktnog pomirenja. Međutim, neophodni su dodatni koraci za uspostavljanje institucionalnog okvira. Na operativnom nivou ISM se suočavala sa poteškoćama u dostizanju zadovoljavajućeg stepena produktivnosti, jer su njenim kadrovima neophodni dalja pomoć i obuka.

Što se tiče dijaloga kojim posreduje EU, značajan napredak ostvaren je u oktobru 2017. godine, kada je 40 srpskih sudija i tužilaca

pristupilo kosovskom pravosuđu, kako je bilo predviđeno Sporazumom o pravosuđu. Iako je ovaj sporazum sada zvanično sproveden, još puno posla ostaje da se uradi kako bi pravosudne institucije na severu Kosova postale potpuno funkcionalne. Napredak je spor i nestalan u drugim oblastima Dijaloga, koje se odnose na civilnu registraciju, IUG i slobodu kretanja.

Uzimajući u obzir ostvareni napredak, članovi ZKOVP ponovo potvrđuju svoju posvećenost

daljem razvoju sektora vladavine prava Kosova u skladu sa evropskim standardima. Kako je EULEX počeo da se povlači i preusmerava svoju podršku na određene oblasti tokom prve polovine 2018. godine, odgovornosti se sve više prenose na kosovske institucije vladavine prava. Došlo je vreme da one pokažu svoje kapacitete i sposobnosti kao potpuno nezavisne institucije. U međuvremenu, EU je i dalje na raspolaganju da nastavi da pruža svoju podršku kroz niz dostupnih instrumenata.

ZAJEDNIČKI KOORDINACIONI ODBOR ZA VLADAVINU PRAVA

SPORAZUM 3.

o zajedničkim ciljevima u oblasti vladavine prava za period do juna 2018. godine

Kosovske institucije vladavine prava, šefica Kancelarije EU na Kosovu/specijalna predstavnik EU i EULEX Kosovo,

Priznajući dostignuća u sprovođenju Sporazuma 2. potpisanog 14. maja 2015. godine, pod nadzorom Zajedničkog koordinacionog odbora za vladavinu prava (ZKOVP);

Priznajući potrebu da kosovski organi vlasti delotvorno saraduju sa EULEX-om Kosovo i SPEU/Kancelarijom EU, u cilju ostvarivanja daljeg napretka u oblasti vladavine prava kako bi se postigli ciljevi iz Sporazuma i ispunile težnje Kosova za pristupanjem EU;

Priznajući posvećenost kosovskih institucija vladavine prava sprovođenju svojih postojećih strategija i planova za dalje jačanje vladavine prava i za rad sa SPEU/Kancelarijom EU i EULEX-om Kosovo u cilju unapređenja zajedničkog programa;

Priznajući posvećenost kosovskih institucija vladavine prava ostvarivanju daljeg napretka ka održivosti i odgovornosti, i daljem razvoju, te jačanju nezavisnog i multietničkog sistema pravosuđa i multietničke policije i carine, koja je oslobođena političkog mešanja, korupcije, koja

poštuje ljudska prava i pridržava se međunarodno priznatih standarda i najboljih evropskih praksi;

Ponovo potvrđujući svoju zajedničku posvećenost radu unutar opšteg okvira politike EU, definisanog u procesu stabilizacije i pridruživanja Kosova;

Ponovo potvrđujući spremnost da se doprinese normalizaciji odnosa između Prištine i Beograda i da se nastavi sa primenom sporazuma postignutih do sada kroz dijalog koji pomaže EU, kao i svakog budućeg sporazuma u oblasti vladavine prava;

Imajući u vidu punu komplementarnost programa Evropske unije za pomoć Kosovu sa opštim ciljevima, konkretnim ciljevima i specifičnim aktivnostima predviđenim u ovom *Sporazumu*;

saglasni su u sledećem:

1. Kosovske institucije, uz pomoć Evropske unije preko, između ostalog, EULEX-a Kosovo i projekata u sklopu Instrumenta za pretpristupnu pomoć (IPP) i pratećih programa podrške, ponovo se posvećuju sledećim opštim

zajedničkim ciljevima u oblasti vladavine prava:

1.) Da se ojačaju policija, carina, kazнено-popravne i pravosudne institucije na celoj teritoriji Kosova, u korist svih zajednica; te da se obezbedi održivost istih, kako bi one mogle da se nose sa svojim odgovornostima;

2.) Da se unapredi sposobnost kosovskih institucija vladavine prava da rešavaju međuetnička krivična dela, teška krivična dela i dela organizovanog kriminala i korupcije; posebno kroz krivičnopravni sistem;

3.) Da se unapredi sposobnost svih institucija vladavine prava daljim razvojem kapaciteta i nadležnosti Sudskog saveta Kosova, Tužilačkog saveta Kosova i Policijskog inspektorata Kosova, kao i relevantnih unutrašnjih struktura kako bi u celosti preuzeli svoje uloge u skladu sa zakonom;

- 4.) Da se konsoliduje kapacitet kosovskih institucija vladavine prava za strateško, operativno i organizaciono upravljanje, u cilju poboljšanja primene relevantnih zakona, strategija i akcionih planova, te daljeg unapređenja zakona u vezi s vladavinom prava na Kosovu;
- 5.) Da se podstiče veći stepen etničke inkluzije i rodne ravnopravnosti u kosovskim institucijama vladavine prava;
- 6.) Da se poboljša odgovor kosovskih institucija vladavine prava na pitanja koja manjine često postavljaju, a koja se odnose na javnu bezbednost, pristup i otvorenost;
- 7.) Da se ojača međuinstitucionalna saradnja između organa tužilaštva i organa za sprovođenje zakona kroz omogućavanje većeg stepena komunikacije između istih;
- 8.) Da se poboljša sposobnost nadležnih institucija za rešavanje zaostalih imovinskih potraživanja;
- 9.) Da se unapredi kosovski sistem za zaštitu svedoka i posle primene Mape puta;
- 10.) Da se poboljša sposobnost Specijalnog tužilaštva Kosova (STK) za procesuiranje ratnih zločina;
- 11.) Da se unapredi sudska medicina na Kosovu i ojačaju kapaciteti Instituta za sudsku medicinu kao nezavisne agencije;
- 12.) Da se primene sporazumi postignuti u okviru dijaloga u kojem EU pomaže, uključujući i pomoć SPEU oko prijema zahteva za uzajamnu pravnu pomoć.

2. Dole potpisani su saglasni da će raditi na osnovu aktivnosti iz Sporazuma i Mape puta, usredsređujući se na utvrđene prioritetne oblasti, koje određuju konkretne aktivnosti i konkretne ciljeve sa ocenjivim polaznim osnovama u skladu sa utvrđenim, opštim, zajedničkim ciljevima u oblasti vladavine prava.

3. U cilju ostvarivanja ovih opštih, zajedničkih ciljeva vladavine prava, šefica Kancelarije EU na Kosovu /SPEU, šefica Misije EULEX Kosovo, ministarka pravde, predsedavajući Sudskog saveta Kosova i predsedavajući Tužilačkog saveta Kosova ovim se obavezuju da se redovno sastaju na Zajedničkom koordinacionom odboru za vladavinu prava kako bi ocenili postignuti napredak i usaglasili konstruktivne, praktične i koordinisane radnje radi otklanjanja prepreka i unapređenja tehničkih pitanja, uključujući isto u sledećim prioritetnim oblastima:

- i) Sprovođenje aktivnosti iz Sporazuma/Mape puta;

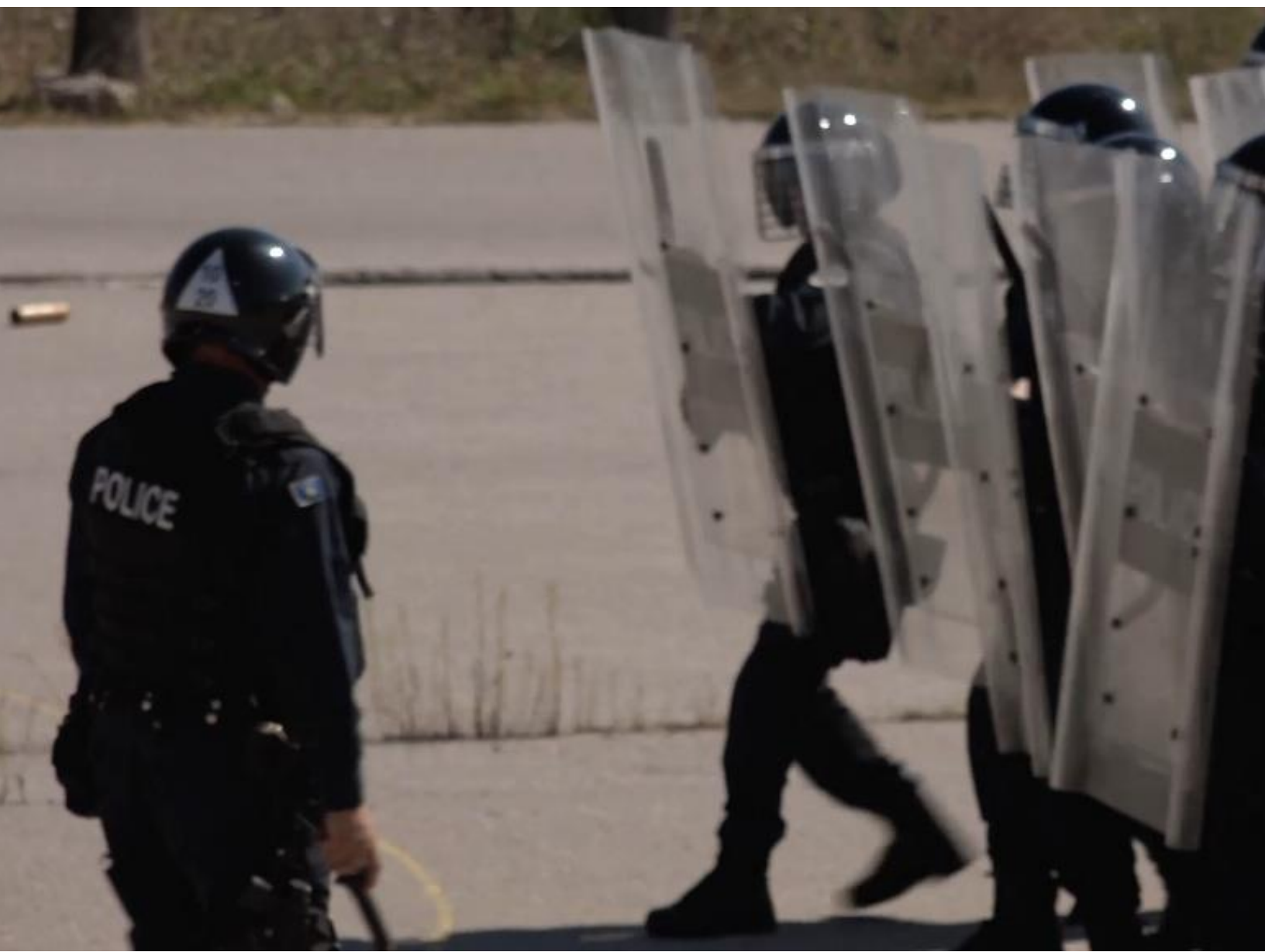

- ii) Preostalim uslovima u vezi s viznom liberalizacijom naglašnim u Četvrtom izveštaju o napretku Kosova u ispunjenju uslova Mape puta Evropske komisije za viznu liberalizaciju od 4. maja 2016. godine;
- iii) Zakonima u vezi s primenom vladavine prava;
- iv) Kontinuitetu u pružanju usluga u oblasti vladavine prava i posle isteka tekućeg mandata EULEX-a;
- v) Prioritetima reforme navedenim u Pregledu sektora vladavine prava na Kosovu.

4. Kosovske institucije, SPEU/Kancelarija EU na Kosovu i EULEX Kosovo ponovo potvrđuju svoju čvrstu posvećenost prevazilaženju utvrđenih nedostataka i dodeli neophodnih resursa, te usredsređivanju svoga rada na postizanje opštih, zajedničkih ciljeva u oblasti vladavine prava, utvrđenih u ovom Sporazumu.

Priština, 7. decembar 2016. god.

POLICIJA & CARINA

POLICIJA KOSOVA

PK je u celini zadržala prihvatljiv nivo održivosti i odgovornosti u pružanju policijskih usluga. Uspostavila je unutrašnje sisteme, procese i standardne operativne procedure koji omogućavaju okvir operacija za obezbeđivanje minimalnih standarda koji se očekuju od policijske službe. U međuvremenu, i dalje postoje strukturne slabosti, posebno u održavanju dovoljnog broja obučanih kadrova, kao i u obezbeđivanju standardizovane opreme u pojedinim oblastima rada. PK na severu Kosova suočavala se s nizom problema, posebno u strateškom upravljanju ovog policijskog regiona. Tokom mandata 2016-2018., policijski savetnici EULEX-a nastavili su da pružaju podršku vrhovnim rukovodiocima PK u razvoju kapaciteta, kao i u utvrđivanju i uklanjanju strukturnih i sistemskih nedostataka.

POLICIJA U ZAJEDNICI

Policija u zajednici dobija adekvatnu podršku i posvećenost svih činova u PK. Sprovođenje glavnog strateškog dokumenta u ovoj oblasti, *Strategije za Policiju u zajednici i Akcionog plana 2017-2021.*, dovelo je do toga da se PK više angažuje u zajednicama kojima služi. U julu 2017. godine, PK je izvršila ocenu prvog šestomesečnog perioda sprovođenja ovog

Policija u zajednici predstavlja strategiju rada policije prema kojoj policajci izgrađuju veze s njihovom zajednicom i rade proaktivno i u bliskoj saradnji s njima na rešavanju javno-bezbednosnih pitanja. Ona obuhvata osnovne policijske funkcije sprečavanja kriminala, sprovođenja istraga, javnog reda i bezbednosnih operacija.

dokumenta, koja je pokazala da je ostvaren napredak u sprovođenju Akcionog plana. U tom pogledu dva značajna dostignuća bila su organizovanje 180 foruma o bezbednosti širom Kosova, i revizija i izmena Standardnih operativnih procedura, koje se odnose na ovu strategiju. Tokom druge ocene sprovedene u decembru 2017. godine, učesnici su ocenili da je završeno 18 od 20

aktivnosti PK, što je ukazivalo na snažnu posvećenost i dobar napredak u sprovođenju strategije. Izbor novog šefa policije u zajednici je takođe pomoglo unapređenju policije u zajednici u centralnoj upravi PK.

Priznajući napredak koji je PK ostvarila u usvajanju i sprovođenju pristupa policije u zajednici, određeni izazovi ipak i dalje postoje. Centralna uprava PK nadležna za sprovođenje strategije o policiji u zajednici može upravljati regionalnim koordinatorima policije u zajednici i dodeljivati im zadatke jedino kroz lanac komande unutar regiona; stoga je veza centralnog nivoa s lokalnim stanicama PK i dalje slaba. Štaviše, osim šestomesečnih sastanaka na kojima se ocenjuje napredak, ne odražavaju se nikakvi drugi koordinacioni sastanci visokog rukovodstva za nadzor sprovođenja strategije za policiju u zajednicu, niti je bilo pokušaja da se oceni institucionalni razvoj policije u zajednici.

Potpuno i delotvorno sprovođenje Akcionog plana zahteva dodatna sredstva za opremu i vozila, kao i povećanje broja zaposlenih u stanicama. Trebalo bi, takođe, uložiti dodatne napore kako bi se postigla bolja zastupljenost polova i etničkih zajednica među službenicima PK, jer policijska služba zasnovana na zajednici treba da odražava zajednicu kojoj služi. Broj policijskih službenica u PK je ispod proseka EU, a i kosovske manjinske zajednice nisu dovoljno zastupljene u PK-u.

POLICIJSKO-OBAVEŠTAJNI MODEL

Metodologija policijsko-obaveštajnog modela (POM) Policije Kosova još uvek je u početnim fazama i još uvek ne pruža strukturu za informisano i pouzdano donošenje odluka. Kao institucija, PK još uvek nije uvidela potencijalne koristi od POM-a. Ovo se vidi kroz celu organizaciju, jer su regionalni komandiri i komandiri stanica policije redovno upućivali službenike zadužene za POM na druge operativne zadatke. Usled ovakve preraspodele resursa, delotvornost POM znatno je opala. U oktobru 2017. godine EULEX je dao niz preporuka Policiji Kosova, u kojima je istakao pitanja raspodele resursa, malog broja dostavljenih informacija i potrebe za struktuiranim procesom dodeljivanja zadataka i koordinacije. PK je prihvatila preporuke i obavezala se da ih sprovede kao pilot inicijativu u dva policijska regiona.

Proces dodeljivanja zadataka i koordinacije važan je deo metodologije POM za utvrđivanje pitanja kao što su učestali obrasci krivičnih dela, žarišta kriminala i drugi zahtevi od policijske službe. Ovo obuhvata zahteve za pregled resursa kao bi se obezbedila adekvatna i delotvorna raspodela resursa na operativnom nivou. Od novembra 2017. godine EULEX prati sastanke Grupe za dodeljivanje zadataka i koordinaciju u policijskim regionima Južna Mitrovica i Uroševac, gde je PK redovno održavala ove sastanke i bila spremna za unapređenje kvaliteta svoga rada. Kao rezultat praćenja ovih sastanaka, EULEX je predložio načine za poboljšanje njihove efikasnosti. U međuvremenu, Direkcija PK za obaveštajne i analitičke poslove angažovala se sa drugim regionima kako bi otpočeli slične procese grupe za dodeljivanja zadataka i koordinaciju.

Informacioni sistem Policije Kosova – napredni multifunkcionalni softverski paket za policiju – integralni je alat za uspešno sprovođenje POM, jer je od ključnog značaja za prikupljanje,

evidentiranje i analizu podataka, koji proizvodi delotvorne obaveštajne informacije na osnovu kojih se mogu preduzimati mere. Ovaj sistem je uspostavljen 2010. godine i uglavnom se koristi za pripremanje izveštaja o incidentima, statističkim podacima i kriminalnim aktivnostima u regionima. Za operativne svrhe korišćene su samo pojedine funkcije ovog sistema, mada PK polako razvija i unapređuje korišćenje ovog sistema kako bi uključila integraciju obaveštajnih i sudskih sistema. Kako se najveći deo obaveštajnih izveštaja unosi u bazu podataka koja nije povezana sa Informacionim sistemom Policije Kosova, mogućnosti za razmenu informacija i potencijal za usklađivanje kritičnog prikupljanja obaveštajnih informacija u svrhe donošenja odluka su ograničeni. Interoperabilnost informacionih sistema u svim institucijama krivičnog pravosuđa Kosova, uključujući i PK, i dalje predstavlja veliki izazov.

POM predstavlja pristup rešavanju kriminala, koji obuhvata analitičko dešifrovanje kriminalističkih podataka da bi se utvrdili najbolji resursi koji se mogu iskoristiti za odvracanje i eliminaciju kriminala.

SEKSUALNO I RODNO-ZASNOVANO NASILJE

Tokom proteklih nekoliko godina kosovske institucije su razvile pravni i politički okvir, koji ima potencijal da pruži zaštitu onima koji su najpodložniji seksualnom i rodno-zasnovanom nasilju. Vlada je ostvarila ograničeni napredak u unapređenju svojih institucionalnih mehanizama za pružanje pomoći žrtvama takvih krivičnih dela, a naročito u jačanju partnerskog pristupa između policije i tužilaštva. Jedan od ključnih dokumenata u suzbijanju nasilja u porodici je *Nacionalna strategija za zaštitu od nasilja u porodici 2016-2018 i Akcioni plan*. U njoj su navedene detaljne akcije koje je potrebno preduzeti kako bi se unapredili kapaciteti i sposobnosti institucija nadležnih za sprečavanje, otkrivanje i procesuiranje slučajeva nasilja u porodici, kao i podrška žrtvama. U februaru 2018. godine, vlada je imenovala zamenika ministra pravde za nacionalnog koordinatora za borbu protiv nasilja u porodici, koji će nadgledati sprovođenje politika, aktivnosti i akcija predviđenih *Nacionalnom strategijom i Akcionim planom*.

PK je tokom protekle godine unapredila svoje istražne kapacitete. Zajedno sa spoljnim akterima organizovani su razni programi obuke usredsređeni na jačanje tehnika intervjuisanja koje PK primenjuje u radu sa žrtvama. U aprilu 2018. godine, jedan stručnjak iz Velike Britanije održao je Policiji Kosova kurs 'obuke trenera' o modelima kognitivnog intervjuisanja, koji podržava prikupljanje kvalitetnijih dokaza i promoviše istražni pristup usredsređen na žrtvu. Pored toga, u februaru 2018. godine, Federalni istražni biro (FBI) SAD-a održao je radionicu o forenzičkom intervjuisanju dece žrtava seksualnog i rodno-zasnovanog nasilja. Oba ova kursa uvedena su u nastavni plan Kosovske akademije za javnu bezbednost – što je za PK pozitivan napredak ka sticanju održivih kapaciteta za istragu rodno-osetljivih krivičnih dela.

Još jedan pozitivan korak bilo je osnivanje policijsko-tužilačke forenzičke radne grupe u martu 2018. godine: njen cilj bio je da se izradi međuinstitucionalni proceduralni dokument, kojim bi se podstaklo efikasnije prikupljanje dokaza i tako pomoglo potencijalno procesuiranje incidenata seksualnog i rodno-zasnovanog nasilja.

Uprkos naporima uložnim u uspostavljanje saradnje među nadležnim organima i jačanje veština kadrova, značajnih izazova i dalje ima. Nasuprot preporuci EULEX-a, jedinica PK za nasilje u porodici ostaje unutar odeljenja Policije u zajednici umesto da bude deo odeljenja za istrage, dok jedinice za nasilje u porodici u kojima je predviđeno da rade istražitelji koji se isključivo bave ovakvim slučajevima, još uvek nisu uspostavljene. Još uvek postoji nedostatak službenika koji poseduju veštine, iskustva i kapacitete da aktivno primenjuju istražni pristup usredsređen na žrtvu, što je osnovni preduslov za rad na ovakvim slučajevima krivičnih dela. Službenicima ove jedinice i dalje je potrebno obezbediti neophodne veštine, kako bi se osiguralo da se početni proces podnošenja prijave sprovodi saosećajno, ali stručno, u skladu s *principom najboljeg dokaza*.

SPECIJALNE JEDINICE I JEDINICE ZA BRZU REAKCIJU

Većina specijalnih jedinica PK približava se standardu funkcionisanja na nivou srodnih jedinica u zemljama Evropske unije. One su nastavile da pokazuju dobar učinak u najvećem broju operacija, kao što su kontrola mase i suzbijanje nemira, operacije javnog reda, VIP obezbeđenje specijalne policijske operacije. Međutim, Specijalna interventna jedinica, podjedinica koja se često angažuje u operacijama

visokog rizika, nije pokazala potrebni nivo kompetentnosti u svojoj oblasti operacija, što se videlo prilikom hapšenja direktora Kancelarije za Kosovo i Metohiju u martu 2018. godine. Ovo hapšenje pokazalo je nedostatke u radu jedinice, uključujući nedostatak profesionalizma i slabo razumevanje *upotrebe doktrine sile*, što ukazuje na potrebu za poboljšanjem njihovog učinka u sprovođenju operacija.

Uprkos svom generalno uspešnom učinku, Divizija PK za specijalne jedinice nastavila je da preduzima dalje korake ka jačanju svojih kapaciteta. U decembru 2017. godine ova Divizija je osnovala radnu grupu, zaduženu za detaljnu reviziju Priručnika za kontrolu mase i suzbijanje nemira. S obzirom na to da je Kosovo poslednjih godina prihvaćeno kao član nekoliko međunarodnih sportskih organizacija, EULEX je svoju podršku usmerio na odeljak Priručnika koji se odnosi na policijsku kontrolu većih događaja. U međuvremenu, na operativnom nivou PK i dalje treba da radi na uklanjanju nedostataka u pružanju podrške tokom međunarodnih fudbalskih utakmica, pošto joj nedostaju iskustvo i znanje u planiranju nepredviđenih situacija tokom ovakvih manifestacija.

U aprilu 2018. godine, EULEX je organizovao obuku viših službenika PK, s ciljem da se komandi PK pruži prilika da unapredi postojeće veštine i sposobnosti za rad u spontanim i unapred planiranim situacijama koje zahtevaju pripremu i planiranje za nepredviđene situacije javnog reda i javne bezbednosti. Iako su službenici PK razvili veštine i sposobnosti za rad na spontanim i unapred planiranim događajima, koji zahtevaju angažovanje snaga za kontrolu mase i suzbijanje nemira, potrebno je da ova institucija dalje razvije svoje sposobnosti da rešava pretnje javnom redu, kao što su improvizovani eksplozivni uređaji koji se nose na telu, ubilački pohodi i korišćenje vozila na mestima sa mnogo ljudi.

Jedno od ključnih pitanja koje je tokom protekle godine ostalo nerešeno, jeste premeštanje Specijalnih jedinica u kamp, koji su prethodno koristile portugalske snage KFOR-a. Iako je KFOR napustio ovaj kamp 2016. godine, Specijalne jedinice još uvek nisu premeštene iz njihovog kampa u blizini prištinskog međunarodnog aerodroma u vojni kamp, koji se nalazi u blizini centra Prištine. Ovim će se usporiti vreme reakcije Specijalnih jedinica, naročito u slučajevima kritičnih incidenata.

U protekloj godini PK nije ostvarila nikakav napredak u uklanjanju nedostataka, koji se odnose na upravljanje i opremu Ekipe za brzu reakciju. Ekipe za brzu reakciju su jedinice druge instance intervencije i smeštene su u Regionalnim policijskim direkcijama širom Kosova. EULEX je u februaru 2017. godine sproveo ocenu, tokom koje su otkriveni ozbiljni nedostaci u upravljanju i u opremi ovih jedinica. Ova ocena otkrila je da se ovim ekipama često dodeljuju zadaci koji su van njihovog predviđenog delokruga, a u nekim regionima im nedostaje čak i osnovna oprema. Pored toga, nekim komandirima koji su raspoređeni u ovim jedinicama nedostaju veštine upravljanja i tehničke veštine neophodne za ovaj posao.

POLICIJA KOSOVA NA SEVERU KOSOVA

Lanac pravosuđa na severu Kosova zvanično je upotpunjen u oktobru 2017. godine, kada je 40 srpskih sudija i 13 srpskih tužilaca sa Kosova pristupilo pravosudnom sistemu Kosova. Od kada je Sud kojim je upravljala Misija Ujedinjenih nacija na Kosovu zatvoren 2008. godine, stanovništvo severnog dela Kosova imalo je ograničen pristup pravosuđu, a kao posledica toga, i PK je imala strogo ograničene mogućnosti za sprovođenje zakona. Implementacija Sporazuma o pravosuđu, postignutog posredstvom EU, bila je stoga od ključnog značaja kako bi se na severu Kosova stvorili uslovi da se Policija Kosova razvije u funkcionalnu policijsku službu. Kako sud preduzima korake ka postizanju potpune funkcionalnosti, to su i zahtevi od Policije Kosova u severnom delu Kosova sve veći.

Nedostatak funkcionalnog sudstva na severu Kosova tokom protekle decenije prouzrokovao je nekoliko hiljada nerešenih predmeta, koje PK treba da prosledi Regionalnoj kancelariji tužilaštva (tačan broj predmeta nije poznat jer policija nije vodila pouzdanu statistiku). Kao prvi korak, PK je u novembru 2017. godine stupila u kontakt s glavnim regionalnim tužiocem kako bi započela postupak prenosa predmeta. EULEX je Policiji Kosova savetovao da prioritet daje predaji potencijalno etnički motivisanih slučajeva koji su se od februara 2017. godine često dešavali u Severnoj Mitrovici. Međutim, primopredaja je počela sporo, jer je glavni regionalni tužilac bio voljan da primi samo 10 slučajeva nedeljno – i to samo predmete u kojima su počinioci bili poznati.

Istraga predmeta visokog profila – ubistvo Olivera Ivanovića, srpskog političara ubijenog u Severnoj Mitrovici u januaru 2018. godine, postala je još jedan značajan izazov za PK na severu Kosova. Ponašanje PK prilikom reakcije na ovo ubistvo i njegovu istragu otkrilo je niz institucionalnih nedostataka PK na severu.

Regionalna istražna jedinica PK, po svemu sudeći, nije imala uspostavljene sisteme i postupke za istragu teških krivičnih dela, a u prilog tome govori nedostatak jasne istražne strategije ili prioritizacija istrage. Pored toga, službenici PK su tokom istrage pokazali i generalnu nespremnost da prate određene linije istrage. Predmet je prebačen u Odeljenje PK za istrage u Prištini u martu 2018. godine. Od tada su istražitelji iz Severne Mitrovice imali samo ograničenu ulogu u istrazi, i to da samo odgovaraju na specifične zahteve. Učinak PK u ovoj istrazi pokazuje da policijska služba na severu još uvek ima ozbiljne probleme koje je potrebno rešiti.

Kao ishod Briselskog sporazuma iz 2013. godine, osnovana je posebna Regionalna direkcija policije za severno Kosovo, čime su lokalne stanice policije u četiri opštine na severu Kosova sa srpskim većinskim stanovništvom stavljene pod njenu neposrednu upravu. U međuvremenu, još 286 bivših pripadnika MUP-a (Ministarstvo unutrašnjih poslova Srbije) integrisano je u snage PK, koje deluju u ovim opštinama. Regionalna direkcija policije u Severnoj Mitrovici postala je operativna u martu 2014. godine i od tada joj je stalno pružana podrška policijskih savetnika EULEX-a, u vidu nadgledanja, podučavanja i savetovanja.

EULEX je u novembru 2017. godine izvršio analizu statičkih patrolnih tačaka PK na severu, kako bi utvrdio da li se policijski resursi adekvatno raspodeljuju. Stanica policije u Severnoj Mitrovici pokazala se najproblematičnijom u tom pogledu, sa 68 od 78 službenika PK raspoređenih na statičkim tačkama, usled čega je samo jedna ekipa po smeni bila na raspolaganju za redovne patrole. U martu 2018. godine, po preporuci EULEX-a, Regionalna komanda PK je Centralnoj upravi PK podnela zvanični zahtev za novu ocenu rizika na svim lokacijama statičkih patrole. Kao odgovor

na, to uklonjena je samo jedna statička patrolna tačka, a Generalna uprava PK nije sprovela ocenu rizika.

Rukovodstvu Regionalne direkcije PK Sever još uvek nedostaje sistematski pristup donošenju odluka na osnovu dokaza, a analiza i ocena rizika, koje informišu i potkrepljuju donošenje

odluka – i time se omogućava efektivno korišćenje resursa – koriste se vrlo malo ili se uopšte ne koriste. Malo je dokaza koji govore u prilog tome da PK ima sposobnosti da razmotri strateška pitanja u regionu ili da izradi strategije s pristupom policijskog rada usredsređenim na rešavanje problema.

PUT NAPRED: Uzimajući u obzir da je PK postigao prihvatljiv nivo učinka u pružanju policijskih usluga koji je uporediv sa zemljama u regionu, EULEX je povukao svoju policijsko-savetodavnu podršku Policiji Kosova na kraju svog prethodnog mandata, 14. juna 2018. godine. Međutim, ova organizacija se još uvek suočava s nizom strateških izazova, navedenim u ovom izveštaju. Kancelarija EU će stoga nastaviti da pruža podršku visokom rukovodstvu PK u ograničenoj savetodavnoj ulozi. Pored toga, predviđeno je da u jesen 2018. godine otpočne 40-mesečni projekat IPA, koji ima za cilj da podrži PK u reformi svoje organizacione i funkcionalne strukture.

POLICIJSKI INSPEKTORAT KOSOVA

U periodu obuhvaćenom ovim izveštajem, PIK se suočavao s nizom ozbiljnih unutrašnjih izazova, kao i s lošim upravljanjem: što je ozbiljno uticalo na njegovu funkcionalnost. Uprkos povećanju budžeta za 2017. godinu, PIK nije uspeo da uposli dodatno osoblje i popuni

Policijski inspektorat Kosova (PIK) je izvršna agencija osnovana u sklopu Ministarstva unutrašnjih poslova. Ona je nezavisna od PK i zadužena je za obezbeđivanje odgovorne, demokratske i transparentne policijske službe. PIK sprovodi istrage protiv službenika PK koji su navodno učestvovali u krivičnim delima ili disciplinskim incidentima visokog profila. Funkcionalni policijski inspektorat je od ključnog značaja za odgovornost policije na Kosovu.

nedostatak osoblja koji iznosi 20%. Nakon završetka procesa zapošljavanja, jedna grupa tužitelja podnela je tužbu protiv Ministarstva unutrašnjih poslova i PIK-a, tvrdeći da je prekršen postupak. Istragom su ustanovljene nepravilnosti i ukinuti su ugovori 16 novo-zaposlenih pripadnika osoblja u januaru 2018. godine. Narednog meseca suspendovan je glavni izvršni službenik PIK, jer je bio pod sumnjom da je pokušao da utiče na predsednika

protiv direktora Odeljenja PK za privredni kriminal. Stoga je, u februaru 2018. godine, vršilac dužnosti glavnog izvršnog službenika PIK suspendovao dvojicu direktora PIK za istrage, koji su bili pod sumnjom da su izmenili dokaze u istrazi. Zbog ovih, a i drugih dešavanja unutar PIK, Ministar unutrašnjih poslova je pozvan da izvesti parlamentarnu komisiju za unutrašnje poslove i bezbednost o navodnom lošem upravljanju unutar te institucije. Komisija je odlučila da osnuje Istražnu komisiju koja će nadgledati sprovođenje *Zakona o policijskom inspektoratu Kosova*.

Na funkcionalnost PIK uticala je loša međuinstitucionalna saradnja s policijom, tužilaštvom i sudstvom. Saradnju PIK s tužilaštvom neophodno je dalje unaprediti, jer predmeti u kojima je PIK vodio istragu nisu dovoljno prioretisani, istrage su trajale predugo, a PIK nije obavešten o konačnim odlukama koje je doneo sud. Institucionalne veze između PIK i PK ostale su slabe i izazovne. I dalje je potrebna bolja saradnja između PIK i Odeljenja PK za profesionalne standarde kako bi se pokrenula praksa razmene brojeva predmeta i uspostavljanje mehanizama za praćenje policijskih službenika koji su podvrgnuti disciplinskim merama.

PUT NAPRED: EULEX je na kraju svog prethodnog mandata 14. juna 2018. godine, pored svojih savetnika PK povukao i svog savetnika pri PIK. Uzimajući u obzir znatne institucionalne nedostatke koji su i dalje prisutni u PIK, drugi međunarodni akteri nastaviće da pružaju podršku daljem razvoju ove institucije.

CARINA KOSOVA & GRANIČNA POLICIJA KOSOVA

Carina Kosova je postigla još jedan značajan uspeh u prikupljanju prihoda u 2017. godini, premašivši svoj ambiciozni cilj u prikupljanju prihoda za 13 miliona evra, odnosno 1,2%. Prikupljanje prihoda je u 2017. godini poraslo za 7% ili 70 miliona evra u odnosu na 2016. godinu, a ovaj trend je ostao pozitivan i u prvoj polovini 2018. godine. Ovaj rezultat naročito je značajan ako se uzme obzir negativni uticaj Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju na nivo prikupljanja prihoda, koji je prouzrokovao gubitak u iznosu od 30 miliona evra u 2017. godini, i još 25 miliona iz vladinog fiskalnog paketa koji obuhvata oslobađanje od carine i oporezivanja. Jedan od najpozitivnijih aspekata prikupljanja prihoda od strane Carine Kosova u 2017. godini bilo je do sada najveće počinovanje kompanija od čak 97-98%, dok je broj žalbi znatno opao. Pored toga, Carina Kosova je objavila pozitivne rezultate u sprovođenju zakona tokom 2017. godine, naročito u polju povrede prava intelektualne svojine, ilegalnog kockanja, kontrole krijumčarenja i suzbijanja sive ekonomije. Što se tiče kršenja prava intelektualne svojine, rezultati su porasli za više od 100% u odnosu na 2016. godinu u sprečavanju krijumčarene robe, dok su akcije za suzbijanje ilegalnog kockanja bile u porastu za 67%, a akcije za suzbijanje krijumčarenja za 65%, uključujući 38 slučajeva zaplene oružja i municije, 54 slučaja zaplene narkotika i zaplenu falsifikovanih valuta u vrednosti od više od 2 miliona evra. EULEX je tokom cele godine tesno saradivao sa visokom upravom Carine Kosova, pružajući joj savete o tekućem procesu reforme administracije, uključujući poboljšanje poštovanja i sprovođenja zakona i unapređenje postupaka za efektivno prikupljanje prihoda – u skladu sa pravnim tekovinama EU.

U oblasti kontrole i upravljanja granicom, sprovođenje Nacionalne strategije za

integrisano upravljanje granicom (IUG) i Akcionog plana nije napredovalo željenom brzinom. Zbog odloženog formiranja nove vlade u septembru 2017. godine i kasnijom promenom ministra unutrašnjih poslova, mesto nacionalnog koordinatora za IUG, na koje je obično imenovan zamenik ministra unutrašnjih poslova, dugo je ostalo nepopunjeno. Ovo je prouzrokovalo jaz u sprovođenju Strategije i Akcionog plana za IUG i stoga, takođe, negativno uticalo i na tekući razvoj Nacionalnog centra za upravljanje granicom. Međutim, u junu 2018. godine, novi ministar unutrašnjih poslova postavio je novog nacionalnog koordinatora za IUG. Ministar je, takođe, izrazio svoju posvećenost sprovođenju IUG izradom *Nacionalne strategije i Akcionog plana za IUG 2018-2023* i uspostavljanju potpuno funkcionalnog Nacionalnog centra za upravljanje granicom.

Operativna saradnja između Granične policije Kosova i Evropske agencije za zaštitu granica i obala (FRONTEX) otpočela je 2017. godine, omogućivši Graničnoj policiji Kosova da učestvuje u programima obuke, redovnoj razmeni informacija i analitičkih proizvoda u oblastima ocene pretnji, analize rizika i situacionim izveštaja u okviru FRONTEX-a. Ova saradnja nastavljena je i tokom 2018. godine 2018, kada su službenici Granične policije Kosova raspoređeni u inostranstvu kao posmatrači u raznim operacijama FRONTEX-a, kako na spoljnoj kopnenoj granici EU tako i na međunarodnim aerodromima. Od februara 2018. godine, dva službenika FRONTEX-a raspoređena su na granici između Kosova i Albanije, kako bi pružili podršku lokalnim organima vlasti.

PUT NAPRED: S obzirom na to da je učinak Carine Kosova i Granične policije Kosova u kontinuitetu bio uspешan, EULEX će svoju podršku koju ovim institucijama pruža u vidu nadgledanja, podučavanja i savetovanja, suziti na pitanja koja se odnose na dijalog. U skladu sa svojim novim mandatom, EULEX će savetovati Carinu Kosova i Graničnu policiju Kosova u nastavku sprovođenja Sporazuma o IUG-u postignutog kroz dijalog i srodna dokumenata, sve do trenutka kada se ove odgovornosti budu prenele na alternativne mehanizme EU, potencijalno SPEU.

PRAVOSUĐE

NADGLEDANJE ODABRANIH KOSOVSKIH PREDMETA

Tokom perioda na koji se ovaj izveštaj odnosi, EULEX je nadgledao preko 200 predmeta koje je EULEX preneo lokalnim organima, kao i još 10 *ad hoc* predmeta u kojima je podnesena spoljna žalba EULEX-u. Predmeti su praćeni u sedam osnovnih sudova u Prištini, Prizrenu, Mitrovici, Uroševcu, Peći, Gnjilanu, Đakovici, u ograncima sudova i u apelacionim sudovima.

Situacija na sudovima se tokom protekle godine nije znatno promenila, a na pravosuđe i dalje utiče niz izazova i nepravilnosti, kao što su:

- kašnjenja u sudskim postupcima, kojima se krše proceduralni rokovi i standardi pravičnog suđenja u smislu razumnog trajanja postupka;
- loše održavani sudski registri, u kojima je teško pronaći predmetne spise, čime se krši *Uredba o unutrašnjoj organizaciji sudova*;
- Neadekvatna infrastruktura i oprema sudova, naročito u Osnovnom sudu u Mitrovici (OSM);
- Slaba koordinacija među glavnim institucijama vladavine prava;
- Sudije i dalje ne podnose upozorenja ili novčane kazne strankama, niti koriste druge mere predviđene Zakonom o krivičnom postupku u slučajevima kada stranke ne poštuju sudske postupke;
- Ne radi se identifikacija i procesuiranje potencijalnih zločina iz mržnje;

- Nedostatak znanja i obuke o suđenju u predmetima ratnih zločina;
- Nemarnost u sprovođenju *Zakona o upotrebi jezika*, koji utiče na prava stranaka koje ne govore albanski jezik.

EULEX je kroz nadgledanje nastavio da identifikuje nedostatke u pravnim postupcima i razmatra ih sa lokalnim institucijama - SSK i TSK – na strukturiran način. Najbitniji nedostatak utvrđen kroz nadgledanje odnosi se na kašnjenja u krivičnim postupcima. Jedan od glavnih uzroka takvih kašnjenja bila je činjenica da su u proseku polovinu nadgledanih rasprava sudije prekinule odmah nakon početka. Ova praksa predstavlja nedelotvornu upotrebu sudskih resursa, bez ikakve koristi za suđenje. U proseku, oko polovina nadgledanih rasprava su odmah završene. Međutim, tokom poslednjih meseci perioda koji pokriva ovaj izveštaj, procenat odloženih rasprava je neznatno opao. EULEX je, takođe, primetio određeni napredak u zakazivanju odloženih predmeta visokog profila, kao što su predmeti “Olimpus I”, “KEK” i “Toljaj”.

Određeni predmeti koji od 2014. godine nisu u nadležnosti EULEX-a ili se smatraju ograničeno osetljivim preneti su sa sudija i tužilaca EULEX-a na kosovske nadležne organe. U cilju podrške kosovskim vlastima u održavanju kvaliteta postupaka i nezavisnosti pravosuđa, EULEX je imao zadatak da prati određene predmete širom Kosova.

PUT NAPRED: U svom novom mandatu, EULEX će nastaviti nadgledanje predmeta, ali će se usredsrediti na visoko-profilne predmete koje je Misija predala lokalnim kolegama. Aktivnosti nadgledanja u sklopu novog mandata obuhvataće, pored predmeta na nivou tužilaštva i sudstva, i istrage u predmetima na nivou policije.

SUDSKI SAVET KOSOVA

SSK je u svom radu pokazao stabilna poboljšanja u odnosu na prethodnu godinu. Novi direktor Sekretarijata SSK napokon je preuzeo dužnost u septembru 2017. godine, a pod njegovim smernicama SSK je aktivno doprineo sprovođenju dveju Mapa puta ZKOVP.

SSK je zadužen za garantovanje nezavisnog, profesionalnog i nepristrasnog sudstva. SSK postupa nezavisno od izvršne vlasti – što predstavlja meru kojom se obezbeđuje nezavisnost sudstva. Iako je sprovedena delimična decentralizacija, pri čemu su sudovi dobili nova upravna ovlašćenja, SSK je odgovoran za upravljanje celokupnim sistemom pravosuđa, uključujući kompletno građansko i krivično pravosuđe na Kosovu.

Ove Mape puta (za PKVS i Žalbeno veće KAI) sadrže niz delatnosti, koje bi kosovske institucije trebalo da sprovedu, kako bi se pripremile za povlačenje EULEX-a. U tom pogledu, SSK je preduzeo neophodne korake kako bi omogućio nesmetan odlazak osoblja EULEX-a i

njihovu zamenu u sudovima, iako još nije postigao potpunu institucionalnu održivost.

SSK je izradio poslednje dve preostale uredbe predviđene Pravosudnim paketom za 2015. godinu. Ove uredbe (o sudijama porotnicima i stručnim saradnicima) su od tada spremne za usvajanje, ali je SSK odlučio da sačeka da se usvoje izmene *Zakona od sudovima* i *Zakona o Sudskom savetu Kosova*, da ne bi morali ponovo da menjaju uredbe. Iako je ova odluka praktična, ona ne umanjuje činjenicu da je ove uredbe trebalo usvojiti u roku od šest meseci još 2015. godine. SSK je, takođe, izradio uredbu koja ima za cilj unapređenje podzakonskog okvira za digitalizaciju celog sistema krivične evidencije Kosova od posleratnog perioda pa nadalje.

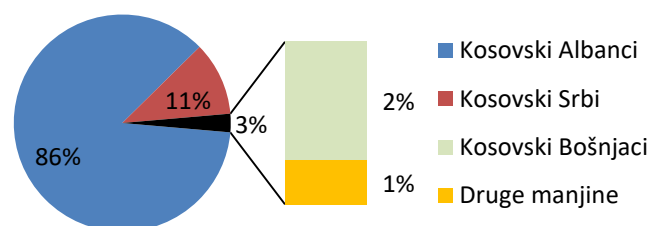
U međuvremenu, Sekretarijat i dalje treba da unapredi kapacitete svog pomoćnog pravnog

osoblja, kako bi mogao da izrađuje podzakonska akta nezavisno i dovoljno kvalitetno.

SSK je zaposlio sledeće osoblje: 54 sudija osnovnih sudova (od kojih je 19 raspoređeno u najopterećenijem sudu: u Osnovnom sudu u Prištini), 40 srpskih sudija sa Kosova u sklopu Sporazuma o pravosuđu, pet sudija za Apelacioni sud, dvoje sudija za Vrhovni sud i jednog sudiju za Žalbeno veće KAI. Od juna 2018. godine, SSK je u procesu zapošljavanja 37 sudija za osnovne sudove, od kojih je sedam predviđeno da budu iz manjinskih zajednica. Nakon što se završi ovaj ciklus zapošljavanja, ukupni broj sudija na Kosovu iznosiće 435, od 452 odobrena radna mesta. Pored toga, nakon povlačenja sudija EULEX-a iz PKVS, SSK je izvršio izbor sedam sudija, čije je imenovanje trenutno na čekanju dok se ne izmeni Zakon o PKVS. SSK se generalno pridržavao važećih propisa u zapošljavanju i unapređenju sudija u sudove višeg nivoa.

Na osnovu podataka iz juna 2018. godine, preko dve trećine sudija čine muškarci, dok žene čine tek 32% sudija. Što se tiče etničkog sastava, velika većina sudija (86%) su kosovski Albanci, 11% kosovski Srbi, dok preostala 3% čine kosovski Bošnjaci, Romi, Aškalije, Egipćani i Goranci.

Etnička zastupljenost - sudije

Nakon odluke Vrhovnog suda u junu 2017. godine, SSK je izmenio svoje procedure za izbor predsednika sudova i nadzornih sudija, i ponovio je proces glasanja za predsednika Vrhovnog suda i predsednika Apelacionog suda. Izmenjenim postupcima poboljšan je proces selekcije upotrebom jednog glasačkog listića po glasanju, umesto primene odvojenih glasova za svakog kandidata. U periodu na koji se ovaj izveštaj odnosi, SSK je takođe imenovao predsednike Vrhovnog suda, Apelacionog suda, Osnovnog suda u Gnjilanu i, u skladu s Briselskim sporazumom, imenovano je dvoje srpskih sudija, od kojih jedan za predsednika Osnovnog suda u Mitrovici i drugi za zamenika predsednika Apelacionog suda. SSK je, takođe, postavio nadzorne sudije u ograncima OSM u Leposaviću i Zubinom Potoku.

Savet je dao komentare na niz zakona koje je pripremila Ministarstvo pravde, konkretno na izmene Zakona o Sudskom savetu Kosova i Zakona o sudovima, kao i na nacrt Zakona o disciplinskoj odgovornosti sudija i tužilaca. U međuvremenu, Kancelarija za disciplinsku odgovornost nastavila je rad sa slabim učinkom pod upravom novog direktora, delimično zbog lošeg stanja nasleđenog od prethodne uprave, na primer - nijedan predmet nije arhiviran od 2011. do 2017. godine, a i čekajući da gore pomenuti zakon bude usvojen.

Komisija za vrednovanja rada sudija uspešno je završila vrednovanje rada za 2017. godinu na osnovu nasumičnog odabira. Vrednovanje rada izvršeno je za ukupno 66 sudija, od kojih dvoje sa početnim mandatom i 54 sa stalnim mandatom, dok je 10 kandidata bilo u procesu unapređenja.

Napredak je zabeležen u upravljanju protokom predmeta. Uz donatorsku pomoć, sudovi su izradili individualne planove za upravljanje protokom predmeta, kako bi skratili vreme čekanja i uklonili neopravdana kašnjenja. Ovo je pokazalo ohrabrujuće rezultate: stopa rešavanja predmeta je na kraju 2017. godine zabeležila porast od 145%, dok je procenat zaostalih nerešenih predmeta spao na 38.79% u prvoj polovini 2018. godine, u poređenju sa 62.26% u 2017. godini. SSK je, takođe, poboljšao transparentnost sudstva osnivanjem radne grupe, u saradnji s donatorima. Radna grupa je zadužena za izradu nove onlajn sudske platforme, koja će korisnicima omogućiti lak pristup.

Informacioni sistem za upravljanju predmetima (ISUP) trebalo je da postane operativan do juna 2018. godine, ali kasni najmanje 10 meseci iz nekoliko razloga, uključujući promene osoblja i nedostatak finansijskih sredstava. Povrh potrošenih 6.6 miliona evra, očekuje se da će vlada Norveške finansirati ovaj projekat još tri godine kako bi on završio. Pilot projekti ISUP otpočeli su u osnovnim sudovima u Uroševcu, Gnjilanu, Prizrenu, Đakovici i Peći za krivične predmete i već je otkriven niz problema s verzijom ovog sistema na srpskom jeziku.

PUT NAPRED: U znak obeležavanja napretka u kosovskim institucijama vladavine prave, EULEX – u svom novom, počev od 15. juna 2018. godine, neće više savetovati SSK. Međutim, Kancelarija EU će nastaviti da pruža podršku SSK u ograničenijoj savetodavnoj ulozi na strateškom nivou.

TUŽILAČKI SAVET KOSOVA

TSK je u periodu na koji se ovaj izveštaj odnosi napravio značajne korake ka institucionalnoj održivosti. Tužilački sistem je u kontinuitetu širom Kosova povećavao broj rešenih predmeta

TSK je zadužen za garantovanje nezavisnog, profesionalnog i nepristrasog sistema tužilaštva. TSK postupa nezavisno od izvršne vlasti – što predstavlja meru kojom se obezbeđuje nezavisnost sudstva. Savetom upravlja predsedavajući TSK, koji saraduje blisko sa glavnim državnim tužiocem, sa kojim zajedno garantuju da sistem tužilaštva funkcioniše efikasno i u skladu sa zakonom.

i optužnica na koje su donete presude. Sekretarijat TSK je postao organizovaniji, transparentniji i održiviji nakon usvajanja i primene relevantnih propisa. TSK je nastavio svoju nedavno uvedenu praksu izrade i sprovođenja planova rada, u kojima se odražavaju mandat i vizija Saveta, koji sadrže specifične

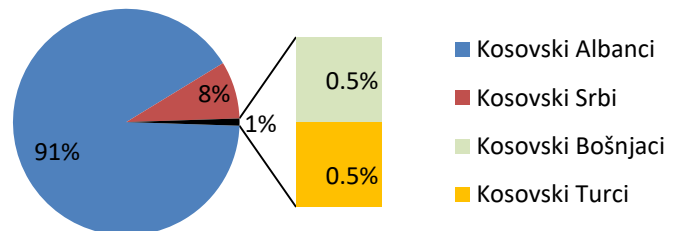
aktivnosti, indikatore i vremenske rokove za njihovo sprovođenje.

Nakon što je dobio povišicu budžeta za 2018. godinu, Savet je jedan deo ovih sredstava izdvojio za dodanih 148 radnih mesta, kako bi popunio praznine u sistemu, naročito kada je reč o pomoćnom pravnom osoblju. Od jula 2017. do juna 2018. godine, TSK je zaposlio 21 državnog tužioca u Kancelarijama osnovnih tužilaštava (KOT), 13 srpskih tužilaca sa Kosova u skladu s Briselskim sporazumom, 39 pravnih službenika, i pokrenuo je zapošljavanje dodatnih 55 stručnih saradnika tužioca. Kao deo svoje strategije komunikacije, TSK je, takođe, zaposlio devet službenika za informisanje i medije, koji su raspoređeni u svim kancelarijama osnovnih tužilaštava. EULEX je ocenio da su ovi procesi zapošljavanja sprovedeni u skladu s propisima. Štaviše, nakon usvajanja izmenjenog Zakona o državnom tužiocu, kojim su sniženi kriterijumi za radna

mesta u Specijalnom tužilaštvu Kosova (STRK), TSK planira da zaposli dodatni broj tužilaca u ovoj instituciji, koja se godinama suočavala sa nedostatkom kadrova – u cilju smanjenja broja nerešenih predmeta ratnih zločina, organizovanog kriminala i drugih teških krivičnih dela.

Na osnovu podataka od juna 2018. godine, 61% tužilaca na Kosovu čine muškarci, dok 39% čine žene. Što se tiče etničkog sastava, veliku većinu (91%) tužilaca čine kosovski Albanci, 8% kosovski Srbi, dok preostali 1% dele kosovski Turci i Bošnjaci.

Etnička zastupljenost - tužioci

Savet je preduzeo korake ka poboljšanju svog unutrašnjeg okvira u radu sa medijima. Uredba o komunikaciji sa javnošću zahteva da svaka KOT odredi jednog tužioca zaduženog za odnose s medijima. U decembru 2017. godine, TSK je, takođe, usvojio strategiju komunikacije za tužilački sistem u cilju unapređenja kvaliteta komunikacije, kao i u cilju povećanja odgovornosti i transparentnosti sistema.

S ciljem da se što više predmeta reši metodom posredovanja, umesto na sudu, osnovan je mehanizam za upućivanje na posredovanje. Kao rezultat toga, državno tužilaštvo je tokom 2017. godine rešilo kroz posredovanje 7,92% predmeta, u poređenju sa 5,29% u 2016. godini, dok je u prvoj polovini 2018. godine Državno

tužilaštvo posredovanjem rešilo do 11,18% predmeta.

TSK nije mogao da završi proces zapošljavanja člana Saveta iz redova civilnog društva zbog nedostatka prijave, dok Skupština Kosova nije odredila druga dva člana van redova tužilaštva, predviđenih iz redova univerziteta i advokatske komore. Sa 10 od predviđenih 13 članova Savet nastavlja da radi s tek dovoljnim kvorumom (devet članova).

Na tužilački sistem nisu znatno uticala kašnjenja u sprovođenju projekta Informacionog sistema za upravljanje predmetima (ISUP). Prvo pilotiranje je počelo u Uroševcu u junu 2018. godine, a pripremljena je obuka za druge KOT.

TSK je nastavio da se suočava sa izazovima u izradi i prevođenju propisa. Potrebno je da pravno osoblje unapredi veštine pravnog pisanja, dok Savet još uvek treba da reši nedoslednosti u srpskim verzijama jednog broja

propisa. U međuvremenu, izrada propisa je donekle usporena, delimično usled čekanja na usvajanje izmena *Zakona o Tužilačkom Savetu*, zbog uticaja na sadržaj propisa.

Od januara 2018. godine TSK je zajedno sa Glavnim državnim tužiocem i STRK započeo implementaciju Mape puta ZKOV za ratne zločine. Ova Mapa puta sadrži niz radnji koje kosovske institucije treba da sprovedu kako bi obezbedile potpunu funkcionalnost određenih institucija nakon odlaska tužilaca EULEX-a. Mapa puta za predmete ratnih zločina usredsređena je na izradu i usvajanje *Nacionalne strategije za predmete ratnih zločina* zajedno sa osobljem EULEX-a pre isteka njihovih dužnosti 14. juna 2018. godine. Dok je konačni nacrt bio gotov u maju, njegovo usvajanje je odloženo, usled čega je Kosovo poslednja zemlja među zemljama bivše Jugoslavije koja je usvojila Strategiju za ratne zločine.

PUT NAPRED: U znak obeležavanja napretka u kosovskim institucijama vladavine prave, EULEX u svom novom mandatu, počev od 15. juna 2018. godine, neće više savetovati TSK. Međutim, Kancelarija EU nastaviće da pruža podršku TSK-u u ograničenijoj savetodavnoj ulozi na strateškom nivou.

POSEBNA KOMORA VRHOVNOG SUDA

PKVS je nastavila da kroz mešovita sudska veća, u kojima lokalni članovi čine većinu, rešava predmete koji se odnose na privatizaciju. U periodu obuhvaćenim ovim izveštajem, PKVS je rešila 2.070 predmeta. Kako je Komora nastavila da prima nova potraživanja (u ovom periodu evidentirano je 1.976 novih predmeta), broj nerešenih predmeta je ostao visok i u junu 2018. godine je iznosio 21.043 predmeta. Nakon isteka izvršnog mandata EULEX-a u sudstvu, 14. juna 2018. godine, sedam sudija EULEX-a je završilo svoje dužnosti u PKVS-u.

Sudije EULEX-a i lokalne sudije učestvovali su u radnoj grupi koja je izradila izmene *Zakona o Posebnoj komori Vrhovnog suda Kosova za pitanja u vezi sa Kosovskom agencijom za privatizaciju*, pod okriljem Ministarstva pravde.

- Uvođenje “sudije pojedinca” u prvostepenom postupku (gde jedan sudija može da sudi u predmetu umesto veća od troje sudija, izuzev u složenim predmetima vlasništva i privatizacije);
- Novi sastav žalbenih veća, gde će umesto jednog veća sastavljenog od pet sudija biti najmanje dva veća od po troje sudija. Uveden je specijalni mehanizam za objedinjavanje suđenja ova dva veća;
- Ukidanje Prezidijuma PKVS i njegova zamena postojećim organom, Kolegijumom sudija Vrhovnog suda, koji bi uključivao sudije Posebne komore;
- Predsednik Vrhovnog suda postaje predsednik PKVS (dvostruka uloga) u cilju integrisanja PKVS u strukturu Vrhovnog suda;
- Uvođenje nadzornog sudije: nadzorni sudija – kojeg imenuje SSK iz redova predsedavajućih sudija žalbenih veća – zadužen je za svakodnevno upravljanje PKVS-om i izveštava predsednika Vrhovnog suda, a pomažu mu administrator suda i upravitelj pisarnice.

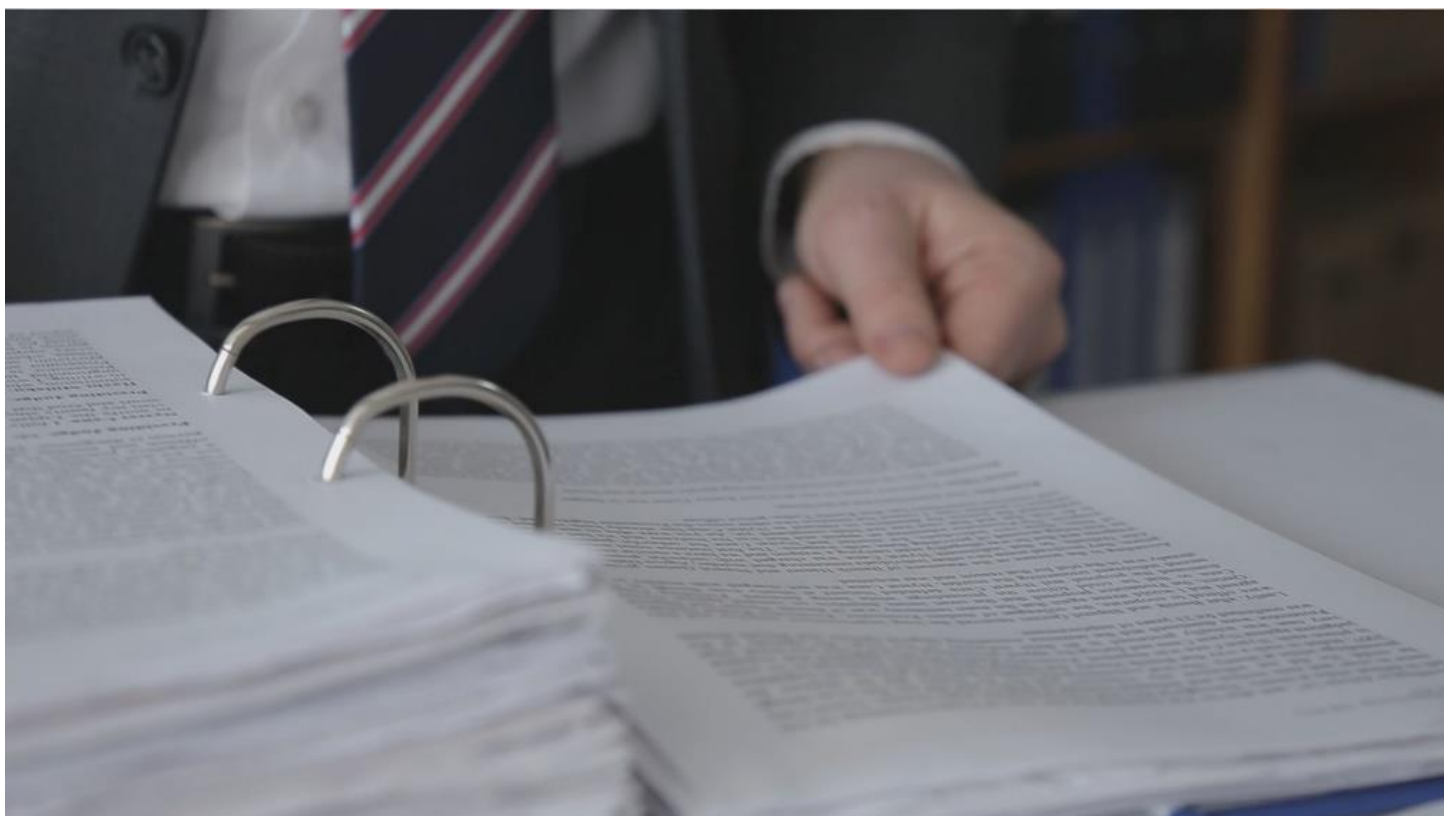
Zbog složenosti zakonodavnih i političkih procesa, Skupština Kosova nije odobrila predlog premijera – na zahtev ministra pravde – da se održi vanredna sednica za razmatranje nacrtu zakona. Kao rezultat toga, Skupština nije usvojila nacrt zakona pre isteka mandata EULEX-a u PKVS, te je PKVS privremeno prestala da rešava predmete.

Povod za ove izmene bila je potreba da se u tekstu zakona zamene sve reference na sudije EULEX-a. Ova prilika je usput iskorišćena da se promeni način na koji PKVS funkcioniše kako bi postala efikasnija i kako bi se konačno integrisala u Vrhovni sud, te potencijalno smanjila postojeći broj zaostalih nerešenih predmeta. Predložene izmene u upravi PKVS uskladile su PKVS sa opštim sudskim sistemom Kosova, uvodeći niz promena, kao što su:

PKVS se bavi pitanjima vezanim za privatizaciju, uključujući potraživanja vezana za privatizaciju društvenih preduzeća, koju sprovodi Kosovska agencija za privatizaciju (KAP). Neka od tih potraživanja uključuju imovinu vrednu više miliona evra.

S pozitivne strane, u maju 2018. godine EULEX je organizovao jednodnevnu obuku, na kojoj su njegove sudije predstavile različite metode sudijama PKVS, koje će, ukoliko se budu primenjivale, pomoći smanjenju broja zaostalih nerešenih masovnih potraživanja u PKVS. Tokom perioda na koji se ovaj izveštaj odnosi, nije bilo poboljšanja u pisarnici PKVS, koja još uvek treba da sprovede adekvatan i održiv sistem upravljanja predmetima.

PUT NAPRED: Priznajući generalnu spremnost kosovskih sudova da funkcionišu bez integrisanog međunarodnog angažovanja, EULEX je na kraju svog prethodnog mandata 14. juna j2018. godine povukao svoje sudije iz PKVS. U svom novom mandatu, EULEX će nadgledati rad PKVS, s fokusom na pravosudnu i sudsku upravu, kao i na primenu izmenjenog Zakona o PKVS nakon njegovog usvajanja.

ŽALBENO VEĆE KOSOVSKE AGENCIJE ZA IMOVINU

Žalbeno veće KAI nastavilo je da rešava žalbe, rešivši tokom perioda obuhvaćenog ovim izveštajem ukupno 111 predmeta. Veće je rešavalo predmete u mešovitim većima u kojima većinu čine lokalne sudije (jedan sudija iz EULEX-a i dvoje lokalnih sudija), s lokalnim predsedavajućim sudijom. Zbog promene

Žalbeno veće KAI je deo Vrhovnog suda i bavi se žalbama na odluke koje je donela KAI u sporovima koji se odnose na privatnu imovinu. Žalbenoveće KAI bavi se samo privatnom i nepokretnom imovinom koja je izgubljena tokom i usled sukoba 1999. godine. Većinu žalbi čine sporni predmeti između različitih etničkih grupa (kosovskih Albanaca/kosovskih Srba).

mandata, sudije EULEX-a završile su svoje dužnosti 14. juna 2018. godine i predale bazu podataka Veća novoimenovanom lokalnom upravitelju pisarnice. U junu, kada je EULEX povukao svoje sudije iz Veća, ono je još uvek imalo 160 nerešenih predmeta. Povrh toga, Vrhovni sud je preuzeo odgovornost za usluge prevođenja za Žalbeno veće KAI. SSK je odobrio

radno mesto za jednog prevodioca za albanski i srpski jezik.

Predsedavajući lokalni sudija penzionisan je u julu 2017. godine. Zbog kašnjenja u zapošljavanju, njegovo radno mesto privremeno je popunjavalo troje sudija Vrhovnog suda po mesečnoj rotaciji do januara 2018. godine, kada je najzad izabran novi sudija. Iako je Veće tehnički nastavilo sa radom, ovo je bilo daleko od idealnog rešenja, jer privremeno raspoređene sudije nisu mogli da izrađuju pravna dokumenta za većanje, te su se oslanjali na dokumenta pripremljena od strane sudija Žalbenog veća KAI.

Imajući u vidu da je izvršni sudski mandat EULEX-a istekao 14. juna 2018. godine, potrebno je baviti se pitanjem završetka rada sudija EULEX-a u Žalbenom veću KAI kroz

izmene *Zakona o Kosovskoj agenciji za poređenje i verifikaciju imovine* (KAPVI). Ovaj zakon je bio u procesu izmena u kancelariji premijera, a Veće nije bilo u mogućnosti da donosi odluke po predmetima, dok se ne reši ovo pitanje. EULEX je preporučio da se proces izmene Zakona o KAPVI iskoristi za razmatranje sastava sudskih veća Žalbenog veća KAI, a posebno da se obezbedi treći sudija koji će predstavljati manjinske zajednice. Ovo bi bilo u skladu sa izmenjenim *Zakonom o sudovima*, koji nalaže da sastav Vrhovnog suda i njegovih sudskih veća odražava etnički sastav kosovskog stanovništva.

U skladu sa zakonom, KAPVI dostavlja žalbene predmete direktno Žalbenom veću KAI, gde se one evidentiraju u bazu podataka kojom upravlja EULEX. Nakon odlaska njegovih sudija, EULEX je ovu bazu podataka predao upravitelju pisarnice Žalbenog veća KAI. Da bi se osiguralo pravilno upravljanje predmetima, EULEX im je savetovao da počnu da evidentiraju predmete i u registar Vrhovnog suda.

Značajan napredak ostvaren je u uspostavljanju metode za dostavljanje prvostepenih odluka Kosovske komisije za imovinske zahteve (ukinuta) i drugostepenih presuda Žalbenog veća KAI raseljenim licima koja su napustila Kosovo. Ovaj mehanizam nije postojao od 2015. godine. Zahvaljujući tesnoj saradnji Žalbenog veća KAI, EULEX-a, SPEU, Ministarstva pravde Kosova i KAPVI, u aprilu 2018. godine poslato je prvih 15 presuda Ministarstvu pravde Srbije kroz mehanizam Uzajamne pravne pomoći. Ministarstvo pravde Srbije je od tada počelo da ih obrađuje i krenulo s pokušajima da stupi u kontakt sa strankama, kako bi im dostavilo presude. Cilj ovog procesa je da se dostave sve odluke (na koje se može uložiti žalba) i sve presude (koje u nekim slučajevima zahtevaju sprovođenje). Nakon što se dostave sve odluke i

obrade sve eventualne žalbe, uloga ovog Veća biće završena.

PUT NAPRED: Priznajući spremnost kosovskog sudstva da funkcioniše bez integrisanog međunarodnog angažovanja, EULEX je na kraju svog prethodnog mandata 14. juna j2018. godine povukao svoje sudije iz Žalbenog veća KAI. Kao rezultat toga, Veće je počelo da funkcioniše kao institucija koja je u potpunosti sastavljena od lokalnih sudija. U svom novom mandatu, EULEX će nadgledati Žalbeno veće KAI s fokusom na pravosudnu i sudsku upravu, kao i na dostavljanje odluka i presuda.

KAZNENO-POPRAVNA SLUŽBA KOSOVA

Kazneno-popravna služba Kosova (KPSK) je tokom perioda na koji se ovaj izveštaj odnosi ostvarila mali napredak u svom razvoju ka standardima EU. Povlašćivanje zatvorenika visokog profila donekle je smanjeno jer je jedan broj njih pušten, dok su drugi dostigli fazu u kojoj su stekli pravo na redovno odsustvo. Međutim, nastavljeno je povlašćivanje preostalih zatvorenika visokog profila, kojima se odobrava veliki broj dana vanrednog odsustva, kao i lakši pristup spoljnim medicinskim uslugama, u odnosu na druge zatvorenike. Jedan značajan primer ovoga dogodio se u februaru 2018. godine, kada je jednom visoko-profilnom zatvoreniku odobreno neplanirano odsustvo da bi mogao da prisustvuje svadbi svoga brata. Jedan drugi visoko-profilni zatvorenik hospitalizovan je od marta 2018. godine – odmah nakon što se vratio nakon privremenog ukidanja kazne, u okolnostima blažih bezbednosnih mera. U međuvremenu, u septembru 2017. godine KPSK nije pružio tačne informacije Komisiji za uslovni otpust, usled čega je Komisija odobrila uslovni otpust dvojici zatvorenika polu-visokog profila, Albanaca sa Kosova, koji su bili okrivljeni za disciplinske prekršaje i protiv kojih se trenutno vodi sudski postupak zbog nepoštovanja zatvorskih pravila.

Zapošljavanje osoblja u KPSK i dalje predstavlja izazov. Kao pozitivan razvoj vredni napomenuti da je, nakon otkazivanja spornog procesa zapošljavanja zbog niza nepravilnosti na koje je ukazao EULEX, zapošljavanje generalnog direktora KPSK konačno privedeno kraju i novi direktor je preuzeo dužnost u aprilu 2018. godine. U međuvremenu, otkazano je nekoliko pokušaja zapošljavanja osoblja u KPSK tokom protekle godine. Zapošljavanje 70 novih službenika kazneno-popravne službe, direktora i zamenika direktora u Pritvornom centru u Prizrenu i direktora u Pritvornom centru u

Gnjilanu, poništeno je u julu 2017. godine, nakon što su u mnogim slučajevima već bili održani pismeni testovi, fizički testovi i intervjui, a za poništavanje celog procesa nije dato nikakvo obrazloženje. Još jedan proces zapošljavanja otkazan je u aprilu 2018. godine, nakon što je Zaštitnik građana Kosova javno kritikovao postavljanje starosnih granica za ta radna mesta, označavajući ih kao starosnu diskriminaciju. Ministarstvo pravde je otkazalo ovaj proces zapošljavanja kako bi osiguralo poštovanje ljudskih prava u skladu sa Ustavom Kosova i međunarodnim konvencijama o zaštiti ljudskih prava. Ponovno objavljivanje konkursa za 70 novih službenika kazneno-popravne službe planirano je u drugoj polovini 2018. godine. Prethodne zakonodavne prepreke sprovođenju procesa zapošljavanja, naročito za više položaje, dovele su do situacije u kojoj su više rukovodeće pozicije u KPSK uglavnom popunjavali članovi osoblja koji su privremeno imenovani kao vršioци dužnosti na tim pozicijama. Ovo se dalje odrazilo na loše upravljanje i mogućnosti spoljnih uticaja. Međutim, od preuzimanja dužnosti, novi generalni direktor KPSK trajno je popunio sve položaje srednjeg rukovodstva, na kojima su duže vreme dužnost obavljali postojeći pripadnici osoblja imenovani za vršioce dužnosti, a objavio je i konkurs za preostala nepopunjena radna mesta u srednjem rukovodstvu. U međuvremenu, planovi za zapošljavanje i postavljanje na dužnost visokog rukovodstva čekaju na usvajanje nacrtu zakona čiju je izradu pomogao EULEX.

Određeni napredak ostvaren je u reorganizaciji objekata KPSK. U septembru 2017. godine zvanično je otvoren edukativno-popravni centar za maloletnike u Lipljanu – što predstavlja korak napred ka obezbeđivanju objekta KPSK koji će pomoći smanjenju ponavljanja prestupa među mladim prestupnicima. Međutim, od kada

je otvoren, ovaj centar se suočava s problemima u pružanju rehabilitacionih aktivnosti i edukativnih programa maloletnim zatvorenicima. Iako su zabeleženi određeni uspesi u sprečavanju krijumčarenja narkotika u objektu, ilegalne supstance su ipak pronađene kod nekih zatvorenika. KPSK je izradila plan za unapređenje mera bezbednosti u borbi protiv ove pojave, koja je uobičajena u zatvorima širom sveta.

Nakon ponovljenih kašnjenja, koja su bila van kontrole KPSK, Ministarstvo javne uprave je u januaru 2018. godine predalo novi pritvorni centar u Prištini Ministarstvu pravde i Sudskom savetu Kosova. Ovaj objekat – s kapacitetom od 300 zatvorenika – još nije spreman zbog nedostatka osnovne opreme, kao i zbog nekih građevinskih radova koji su neophodni kako bi zgrada bila operativna i bezbedna. Planira se da se resursi raspodele za otvaranje ovog objekta u septembru 2018. godine.

Konačno, nisu preduzeti nikakvi napori da se počne s korišćenjem sigurnih soba u bivšem psihijatrijskom odeljenju Univerzitetsko-kliničkog centra Kosova, uprkos tome što su one renovirane krajem 2016. godine. Iako sada postoje uslovi za lečenje bolesnika u objektu koji je posebno opremljen za tu svrhu, KPAK je za lečenje zatvorenika nastavila da obezbeđuje redovna odeljenja iste bolnice, što zahteva veliko prisustvo KPSK kako bi se sprečilo bekstvo zatvorenika. Ova opcija dovodi druge zatvorenike i javnost u opasnost, jer povećava mogućnost bekstva zatvorenika. Ovo je potvrđeno bekstvom jednog zatvorenika osuđenog za teško ubistvo, koji je bio na lečenju u zoni bez obezbeđenja u septembru 2017. godine. U međuvremenu, Ministarstvo pravde i Ministarstvo zdravlja pripremili su memorandum o saradnji kako bi osigurali buduće korišćenje objekata.

PUT NAPRED: U svom novom mandatu, EULEX će nastaviti da nadgleda, podučava i savetuje visoko rukovodstvo KPSK. Konkretno, EULEX će nastaviti da radi u partnerstvu s novim generalnim direktorom KPSK i njegovim višim osobljem kako bi obezbedili stvaranje uslova u kojima podrška EULEX-a neće više biti potrebna, tako što će raditi na uklanjanju preostalih nedostataka i pomoći u sprečavanju spoljnih uticaja.

INSTITUT ZA SUDSKU MEDICINU

Institut za sudsku medicinu (ISM) nastavio je rad na identifikaciji i lociranju lica nestalih u vezi sa sukobom iz 1999. godine, koji predstavlja ključni deo procesa postkonfliktnog

Iskopavanja su obavljena: u Đakovici, Klini, Prizrenu, Kosovom Polju, Severnoj Mitrovici i Kuksu u Albaniji.

Osoblje EULEX-a u ISM je:

- Pomoglo da se porodicama vrati 506 posmrtnih ostataka lica nestalih na Kosovu;
- Sprovelo 595 terenskih operacija i 430 identifikacija – od kojih je 300 nestalih lica;
- Pomoglo analizu 2.261 uzoraka DNK.

Ukupan broj nestalih lica je 1651, od kojih je 265 ženskog i 1386 muškog pola.

pomirenja. Broj lica nestalih kao posledica sukoba spao je na 1.649. U periodu koji ovaj izveštaj obuhvata, Institut je sproveo osam ekshumacija na Kosovu i jednu ekshumaciju u Albaniji. Uspešno je identifikovao 10 lica i predao porodicama posmrtnu ostatke devet nestalih lica. Ovaj značajan rad na identifikaciji nestalih lica zahteva kontinuiranu političku i institucionalnu podršku da bi se

priveli kraju preostali predmeti.

Dalje angažovanje je neophodno za unapređenje načina na koji ISM funkcioniše. Iako su se predsednik vlade i ministar pravde javno obavezali na jačanje Instituta za sudsku medicinu, ova politička podrška još nije urodila institucionalnim napretkom. Nakon usvajanja *Zakona o sudskoj medicini* u martu 2016. godine, podzakonska akta predviđena za uspostavljanje

organizacionog okvira za ISM još uvek su na čekanju, usled čega je ova institucija još uvek slaba i politički ugrožena. ISM je, naprotiv, bio podvrgnut izvesnom političkom pritisku, dobivši instrukcije da o novim predmetima obaveštava kancelariju premijera pre preduzimanja bilo kakvih istražnih koraka. Izvesnih pomaka bilo je pogledu zapošljavanja novog direktora ISM. Dok je zbog nedostatka kvalifikovanih kandidata konkurs objavljen tri puta od juna 2017. do juna 2018. godine, ovaj proces je u junu 2018. godine konačno stigao do faze intervjua. Pored toga, ISM je dobio povećanje budžeta, pošto je ministarstvo pravde izdvojilo dodatnih 300.000 evra za ISM (100.000 evra godišnje za period od tri godine) u okviru zahteva za sufinansiranje IPA projekta kojeg finansira EU.

Na operativnom nivou, ova institucija se suočavala s poteškoćama u dostizanju zadovoljavajućeg stepena produktivnosti, jer su njenim kadrovima neophodni dalja pomoć i obuka kako bi postigli punu operativnu sposobnost. EULEX je nastavio da pruža obuku na radnom mestu za dvoje budućih forenzičkih antropologa, koji su završili i onlajn kurs forenzičke antropologije u februaru 2018. godine – što je urodilo izvesnim unapređenjem kadrovskih kapaciteta. U međuvremenu, broj nezavršenih obdukcija nastavio je da opada sporim tempom.

PUT NAPRED: U svom novom mandatu, forenzički stručnjaci EULEX-a biće i dalje na raspolaganju da pruže podršku Institutu na zahtev lokalnih organa. Pored toga, projekat IPA, započet u februaru 2018. godine, ima za cilj jačanje ISM i njegovog rada po pitanju nestalih lica, unapređenjem tehničkih i administrativnih kapaciteta Instituta u periodu od 36 meseci.

SPROVOĐENJE DIJALOGA

CIVILNI REGISTAR

Napredak je zaustavljen u širenju potpuno pouzdanog sistema civilnog registra na severni deo Kosova. Najznačajniji pomak ostvaren je u julu 2017. godine, kada je Ministarstvo unutrašnjih poslova usvojilo administrativno uputstvo, kojim su izmenjeni uslovi za dobijanje kosovskog državljanstva. Usvajanje *Administrativnog uputstva o kriterijumima koji sadrže dokaze o državljanstvu SRJ i prebivalištu na području Kosova 1. januara 1998*, bilo je neophodno kako bi se obezbedile detaljne instrukcije o vrstama dokumenata neophodnim

za podnošenje zahteva za Kosovsko državljanstvo, te građanima severnog dela Kosova omogućilo da podnose zahteve za lične isprave. Međutim, ovo uputstvo se bavi samo nekim od pitanja s kojima se građani suočavaju prilikom podnošenja zahteva za kosovska dokumenta, naročito oni koji su se uglavnom oslanjali na lične isprave ranije izdate u Srbiji. Pored toga, osoblje kancelarija matične službe, pod upravom opština, sprovodilo je ovo administrativno uputstvo na neujednačen način. Kao odgovor na to, EULEX je u aprilu 2018. godine organizovao radionicu za osoblje opštinskih kancelarija matične službe, Agencije za civilnu registraciju i Ministarstva unutrašnjih poslova, kao forum na kojem su razmotrene i predložene smernice za sprovođenje ovog administrativnog uputstva. Kao ishod ovoga,

Sporazum o matičnim knjigama između Prištine i Beograda postignut u Briselu 2011. godine predviđa uspostavljanje potpuno pouzdanog civilnog registra na Kosovu. Civilni registar sadrži sve relevantne podatke o raznim fazama života osobe, kao što su rođenje, brak ili smrt. Tokom mandata od 2016. do 2018. godine, EULEX je usredsredio svoje napore na poboljšanje usluga matične službe i usluga civilne registracije.

EULEX je predstavio svoje preporuke za usklađivanje sprovođenja ovog uputstva Agenciji za civilnu registraciju. Potrebni su dalji naponi kako bi se obezbedila usklađena primena ovog administrativnog uputstva od strane svih službenika i kako bi se rešila preostala pitanja s kojima se građani na severu Kosova svakodnevno suočavaju prilikom podnošenja zahteva za kosovska dokumenta.

Nakon velikih kašnjenja, završen je na centralnom nivou proces integracije 39 pripadnika bivšeg administrativnog osoblja MUP-a (Ministarstvo unutrašnjih poslova Srbije) u četiri Kancelarije matične službe na severu. Međutim, zakazani sastanak za pokretanje zvaničnog procesa zapošljavanja u aprilu 2018. godine je otkazan, čime je dodatno odložena integracija osoblja. Nakon toga su predstavnici opština na severu Kosova zatražili da Ministarstvo javne uprave izvrši sistematizaciju osoblja u njihovim kancelarijama pre same integracije osoblja. Nakon što se budu integrisali, predviđeno je da 39 bivših pripadnika osoblja MUP-a počnu da rade u Kancelarijama matične službe, u kojima će upisivati stanovništvo severnog Kosova u kosovski registar.

PUT NAPRED: Po završetku svog prethodnog mandata 14. Juna 2018. godine, EULEX se povukao iz svoje savetodavne uloge po pitanjima upisa građanskog stanja. Pod novim mandatom, EULEX je suzio svoju podršku Agenciji za civilnu registraciju na tehničku implementaciju Sporazuma o slobodi kretanja postignutog kroz dijalog. Paralelno s tim, Kancelarija EU će nastaviti da pruža podršku rešavanju pitanja građanskog stanja na Kosovu u ograničenoj ulozi. Pored toga, od septembra 2017. godine Kancelarija EU na Kosovu podržava Agenciju za civilnu registraciju kroz 30-mesečni Tvinig projekat, u cilju unapređenja standarda i bezbednosti dokumenata unutar kosovskog sistema civilne registracije.

SLOBODA KRETANJA

Ostvaren je mali napredak u uspostavljanju slobode kretanja za ljude i vozila između Kosova i Srbije, posebno što preregistracija vozila na severu Kosova još uvek nije počela. U julu 2017. godine, Ministarstvo unutrašnjih poslova je primilo prvu seriju 300,000 nalepnica predviđenih za pokrivanje akronima i grba na registarskim tablicama vozila registrovanih u Srbiji prilikom putovanja na Kosovo. Međutim, još uvek nije dogovoren datum početka primene recipročne upotrebe nalepnica od strane kosovskih i srpskih vlasti, zbog čega se nalepnice nisu koristile. Kao posledica toga, vlasnici vozila s registarskim tablicama RKS i dalje moraju da plaćaju i koriste srpske probne registarske tablice prilikom putovanja u Srbiju.

Nakon kontinuiranog zagovaranja od strane savetnika EULEX-a, napravljeni su značajni koraci ka unapređenju Sporazuma o slobodi kretanja iz 2011. godine. Naime, u decembru 2017. godine ministar unutrašnjih poslova izdao je odluku kojom se dozvoljava zamena registarskih tablica izdatih u Srbiji u periodu od 10. juna 1999. do 14. septembra 2016. godine, shodno sporazumima postignutim u Briselu između Prištine i Beograda. Kao posledica toga, od 15. decembra 2017. do 31. maja, obrađeno je 3,668 prijava, od kojih je 1,949 bilo sa severa Kosova – što je znatno veliki broj za taj vremenski period. Ovo je praćeno daljim napretkom u martu 2018. godine, kada je ministar potpisao Administrativno uputstvo kojim se omogućava preregistracija vozila registrovanih u Srbiji u periodu od 1999. do 2016. godine na kosovske registarske tablice. Pored toga, ministar je potpisao i odluku kojom

se podnosioci zahteva oslobađaju od plaćanja određenih taksi za preregistraciju istih vozila i prihvata se svaka potvrda o tehničkoj kontroli koju podnosilac zahteva podnese.

I dok se Sporazum o slobodi kretanja u južnom delu Kosova u potpunosti sprovodi, na severu Kosova većina vozila ima registarske tablice izdate u Srbiji ili su bez registarskih tablica. I dalje nedostaje niz elemenata neophodnih za pružanje usluga registracije vozila na severu Kosova. Veliki broj kosovskih Srba, pogotovu u severnom delu, prijavio je poteškoće u dobijanju kosovskog državljanstva zbog široko rasprostranjene prakse oslanjanja samo na srpska dokumenta u severnim opštinama tokom proteklih godina. Kosovsko državljanstvo je neophodno za podnošenje prijave za vozačku dozvolu i registarske tablice. Pored toga, objekti i infrastruktura, službe tehničkog pregleda, filijale osiguranja i auto-škole koje funkcionišu u skladu s kosovskim okvirom u četiri severne opštine ili ne postoje ili još uvek nisu potpuno funkcionalne. I dok je pružanje nekih od tih usluga uslovljeno nastavkom pregovora u Briselu, potrebno je snažnije angažovanje Ministarstva unutrašnjih poslova, Ministarstva administracije lokalne samouprave i Ministarstva za finansije za dalji napredak u sprovođenju sporazuma postignutih između Prištine i Beograda.

Sporazum o slobodi kretanja proizašao je iz dijaloga između Prištine i Beograda koji pomaže EU. Sporazumom se predviđa slobodno kretanje ljudi i vozila i zasniva se na principu potpunog reciprociteta između Kosova i Srbije. U praksi, on omogućava stanovnicima Kosova ulazak na teritoriju Srbije s kosovskim putnim ispravama i obrnuto.

PUT NAPRED: Tokom svog novog mandata, EULEX će nastaviti da nadgleda, podučava i savetuje strane o tehničkoj implementaciji Sporazuma o slobodi kretanja postignutog kroz dijalog, sve dok se ove odgovornosti ne prenesu na alternativni mehanizam EU, moguće na EUSR.

SPORAZUM O IUG-u

Izgradnja zajedničkih prelaza (ZP) između Kosova i Srbije – kako je predviđeno dijalogom koji pomaže EU – nastavila je sporo da napreduje. Izgradnja dva od tri zajednička prelaza za koje je Priština preuzela odgovornost, napredovala je uprkos nekim tehničkim poteškoćama koje su se javile tokom procesa izgradnje, dok je napredak na izgradnji trećeg prelaza blokiran zbog političkih problema. Tokom ovog procesa, EULEX je pozvan da posreduje između dve strane i uspeo je da reši mnoga pitanja, čime je omogućio nastavak radova u većini slučajeva. Na kosovskoj strani očekuje se da će novi prelazi Mutivode i Merdare biti otvoreni u 2018. godini, dok izgradnja ZP Tabalije nije napredovala tokom perioda obuhvaćenog ovim izveštajem, zbog neangažovanja lokalnih organa vlasti u severnom delu Kosova za pronalaženje rešenja za premeštanje strujnih kablova koji prolaze tim putem. U međuvremenu, kako Beograd nije preduzeo nikakve korake da otpočne izgradnju tri zajednička prelaza za koju je preuzeo odgovornost, Delegacija EU u Srbiji otkazala je ugovor predviđen za ovu svrhu.

Formirana je Grupa za implementaciju IUG-a, koju čine predstavnici Prištine, Beograda i EU (EULEX) kako bi se obezbedila implementacija Tehničkog protokola o IUG-u, i predložile mere za rešenje sporova i/ili sukoba.

IUG se u kontekstu dijaloga između Beograda i Prištine koji pomaže EU odnosi na Tehnički protokol za sprovođenje usaglašenih zaključaka o IUG-u iz 2011. godine i Akcionog plana iz 2012. godine – posvećen je uspostavljanju šest zajedničkih prelaza između Kosova i Srbije.

Iako su bili predviđeni kvartalni sastanci, ova grupa se ponovo okupila tek nakon 16 meseci u Briselu u martu 2018. godine. Strane su razmenile informacije i osvrnule se na nerešena pitanja u vezi s tekućom izgradnjom ZP i razgovarale o problemima kretanja robe na zajedničkim prelazima.

Što se tiče implementacije Tehničkog protokola o IUG-u, EULEX je, takođe, nastavio da prisustvuje sastancima o IUG-u između kosovskih i srpskih službenika na regionalnom i lokalnom nivou, dok je sastanak centralnog nivoa, koji je bio zakazan za septembar 2017. godine, otkazan na neodređeno vreme. Sastanci na regionalnom i lokalnom nivou redovno su održavani u dobrom duhu, omogućavajući relevantnim predstavnicima obe strane da se sastanu i reše pitanja koja se odnose na prelazak ljudi i robe na zajedničkim prelazima. Kao rezultat toga, na ZP između Kosova i Srbije u leto 2017. godini zabeležena su do sada najkraća vremena čekanja, uprkos porastu broja putnika i vozila u odnosu na prethodne godine. Činjenica da je vreme čekanja drastično smanjeno i da je broj primedbi putnika ograničen može se u potpunosti pripisati stalnom poboljšanju saradnje između dve strane organa vlasti, koje rade na zajedničkim prelazima. Međutim, kao odgovor na hapšenje direktora Kancelarije Srbije za Kosovo i Metohiju u martu 2018. godine, Srbija je otkazala sastanke za IUG na svim nivoima.

PUT NAPRED: Tokom svog novog mandata, EULEX će nastaviti da nadgleda, podučava i savetuje strane o tehničkoj implementaciji Tehničkog protokola o IUG-u u vezi sa dijalogom, sve dok se ove odgovornosti ne prenesu na alternativni mehanizam EU, moguće na EUSR.

INTEGRACIJA PRAVOSUĐA

Dana 24. oktobra 2017. godine, dekretom predsednika Kosova, 40 srpskih sudija sa Kosova i 13 srpskih tužilaca sa Kosova zvanično

Integracija pravosuđa na severu Kosova jedan je od niza procesa vezanih za tekući dijalog između Kosova i Srbije. Stanovnici četiri severne opštine imali su ograničen pristup pravosuđu od 2008. godine, kada je zatvoren sud koji je bio pod upravom UNMIK-a, što je ozbiljno uticalo na svakodnevni život stanovništva u severnom delu Kosova. U 2013. i 2015. godini donet je niz odluka u cilju uspostavljanja jedinstvenog pravosudnog okvira širom Kosova, što je kulminiralo zvaničnom integracijom srpskih sudija i tužilaca u oktobru 2017.

je pristupilo sudskom sistemu Kosova, obeležavajući time veliki uspeh u vladavini prava. U skladu s Briselskim sporazumom, u oktobru 2017. godine na funkciju predsednika OSM postavljen je Srbin s Kosova, a u decembru 2017. godine i na funkciju zamenika predsednika Apelacionog suda u Prištini takođe je postavljen Srbin sa Kosova. U međuvremenu, proces integracije je, pored toga, obuhvatao i 140 pripadnika pomoćnog osoblja u sudskim institucijama širom Kosova.

Iako je svih 15 tačaka Sporazuma o pravosuđu zvanično sprovedeno, još mnogo toga treba da se uradi kako bi sudske institucije u severnom delu Kosova postale u potpunosti funkcionalne. Naime, od kada su albanski i srpski članovi osoblja, raspoređeni u OSM i odeljenju Apelacionog suda u Mitrovici, otpočeli profesionalne kontakte u cilju ponovnog uspostavljanja punih pravosudnih funkcija u severnom delu Kosova, pojavio se niz pitanja u radu ovih novointegriranih institucija.

Proces uspostavljanja suda u Mitrovici počeo je najpre obezbeđivanjem minimalnih uslova za rad, zbog lošeg stanja zgrada. Od tada su predmeti iz ogranka u Vučitrnu (gde je OSM

privremeno bio smešten do oktobra 2017. godine) i predmeti sa suda koji je privremeno bio pod upravom pravnog sistema Srbije u severnom delu Mitrovice, preneti su u objekat OSM. I dalje su prisutna neka logistička pitanja, pošto još uvek nisu instalirani intranet i telefonske linije između glavne zgrade suda u severnom delu Mitrovice i njegovih objekata preko reke, u južnom delu Mitrovice, što utiče na svakodnevnu komunikaciju među osobljem koje radi u ova dva objekta. Situacija je ovakva uprkos činjenici da je Sporazumom o pravosuđu predviđeno uspostavljanje telefonskih usluga, čitavog niza internet usluga i efikasne poštanske usluge, kako bi se OSM-u omogućila komunikacija sa strankama.

Jezička barijera je odmah postala hitno pitanje zbog nedostatka prevodilačkih usluga, neophodnih za svakodnevne interakcije između srpskih i albanskih sudija i tužilaca. U junu 2018. godine OSM je imao četiri prevodilaca za 29 sudija, a KOT je imala pet prevodilaca za 10 tužilaca, što je nedovoljan broj, uzimajući u obzir broj zaposlenih i opterećenost suda i tužilaštva. Prevod je, takođe, bio problem pri obradi dolazne pisane komunikacije u OSM. Iako su kosovske institucije zakonom obavezane da sva dokumenta pišu na oba službena jezika, albanskom i srpskom, SSK se suočava sa unutrašnjim poteškoćama zbog nedostatka prevodilaca za srpski jezik, te je nastavio da sa OSM komunicira na albanskom jeziku. U međuvremenu, TSK se pridržava pravila. Oba ova saveta treba da obezbede da svi relevantni propisi budu prevedeni na srpski jezik i postavljeni na relevantne veb stranice, kako bi srpske sudije i tužioci mogli da im pristupe. Pored toga, svi spisi predmeta iz bivšeg OSM i KOT u Vučitrnu treba da se prevedu na srpski jezik, dok spisi predmeta suda i tužilaštva, koji su prethodno funkcionisali

u skladu s pravnom sistemom Srbije tek treba da se prevedu na albanski jezik, čime se stvara ogromna količina materijala za prevod.

Jezična barijera je uticala i na sistem raspodele predmeta, koji je prema zakonu trebalo da se izvrši "izvlačenjem". Otkad je sud postao funkcionalan, predmeti se najpre raspodeljuju prema jeziku, a zatim se izvlačenje vrši u svakoj od odgovarajućih grupa. Iako ovo predstavlja radno rešenje, s pravne tačke gledišta nije preporučljivo i možda ne garantuje uravnoteženu raspodelu rada.

Još jedan izazov – relevantan za obe institucije – jeste problem priznavanja diploma. Kandidati s diplomama izdatim u Srbiji ne ispunjavaju uslove ni za jedan posao u kosovskim institucijama pre priznavanja njihovih diploma od strane Kosova, čime se tim institucijama uskraćuje pristup kadrovima kojima je srpski maternji jezik ili odlično vladaju srpskim jezikom. TSK je preporučio Ministarstvu javne administracije da izmeni Uredbu o Procedurama zapošljavanja u javnoj službi kako bi se omogućilo kandidatima s diplomama izdatim u Srbiji da počnu da rade dok su njihove diplome u procesu priznavanja.

Osnovni sud u Mitrovici se, takođe, suočava s problemima zbog velikog broja zaostalih predmeta. Prema proceni koju je uradio EULEX, svaki krivični sudija u Odeljenju OSM za opšta krivična dela ima približno 700 predmeta, svaki krivični sudija u Odeljenju OSM za teška krivična dela ima približno 250 predmeta, dok svaki građanski sudija treba da reši više od hiljadu predmeta. Povrh toga, još približno 800 krivičnih i 2,000 građanskih predmeta tek treba da se raspodele sudijama. Uzimajući u obzir da je izvršni sudski mandat EULEX-a istekao u junu 2018. godine, nakon čega je izvršen prenos preostalih spisa predmeta, broj nerešenih predmeta u OSM će ponovo porasti nakon što se taj proces završi. Do meseca juna rešeno je nekoliko desetina predmeta, što za sud koji ima hiljade zaostalih nerešenih predmeta ukazuje na vrlo sporo rešavanje predmeta. Trenutno opterećenje KOT iznosi 6,558 predmeta na albanskom i 400 predmeta na srpskom jeziku.

Suočavajući se sa ovim i drugim problemima, predsednik OSM je pokušao da podnese ostavku u februaru 2018. godine, ali ga je kasnije SSK ubedio da povuče svoju odluku. Dok je situacija u KOT nešto bolja, obema institucijama je potrebno posvetiti dodatnu pažnju, napore i resurse kako bi one postale potpuno funkcionalne.

PUT NAPRED: Priznajući opstu spremnost kosovskih sudova da funkcionišu bez integrisanog međunarodnog angažovanja – i kao rezultat sprovođenja Sporazuma o pravosuđu postignutog kroz dijalog, EULEX je na kraju svog prethodnog mandata 14. juna 2018. godine povukao svoje sudije iz OSM, predavši sve zaostale predmete lokalnim kolegama. S ciljem da nastavi da pruža podršku procesu integracije pravosuđa u severnom delu Kosova, EULEX će, u svom novom mandatu, savetovati predsednika OSM i upravnika odeljenja Apelacionog suda u Mitrovici.

SPISAK AKRONIMA I SKRAĆENICA

KOT – Kancelarija osnovnog tužilaštva

ZP- Zajednički prelaz

ISUP- Informacioni sistem za upravljanje predmetima

EU – Evropska unija

EULEX – Misija Evropske unije za vladavinu prava

SPEU – Specijalni predstavnik Evropske unije

FRONTEX – Evropska agencija za zaštitu granica i obale

IUG – Integrisano upravljanje granicom

ISM – Institut za sudsku medicinu

POM – Policijsko-obaveštajni model

IPA - Instrument za pretpristupnu pomoć

ZKOVP – Zajednički koordinacioni odbor za vladavinu prava

KFOR –Snage za Kosovo

KPSK - Kazneno-popravna služba Kosova

SSK – Sudski savet Kosova

PK – Policija Kosova

KAI – Kosovska agencija za imovinu

TSK – Tužilački savet Kosova

KAPVI – Kosovska agencija za poređenje i verifikaciju imovine

OSM – Osnovni sud u Mitrovici

MUP – Ministarstvo unutrašnjih poslova (Srbija)

PIK – Policijski inspektorat Kosova

PKVS – Posebna komora Vrhovnog suda

STRK – Specijalno tužilaštvo Kosova

European Union Rule of Law Mission
Partnership for Justice

www.twitter.com/eulexkosovo

www.facebook.com/eulexkosovo

www.youtube.com/eulexkosovo